

קובץ ו"ד כסלו

יוצא לאור ע"י
'ועד תלמידי התמימים העולמי'

יוצא לאור ע"י

ועד תלמידי התמימים העולמי

יו"ר: הרב מנחם מענדל שי' קנלסקי

טלפון: 0504.730.500

דוא"ל: vaadahtmimimil@gmail.com

עימוד ועיצוב: *designgraphic* נ.נ.

© כל הזכויות שמורות

5786-2025

מחיר 20 ש"ח

פתח דבר

אחינו תלמידי התמימים שיחיו, שלום וברכה!

בקשר ליום הבהיר י"ד כסלו - "דאס איז דער טאג וואס מ'האט מיר פארבונדן מיט אייך און אייך מיט מיר" - יום הנישואים של כ"ק אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע והרבנית הצדקנית נ"ע, הננו בזה להגיש לקהל התמימים ואנ"ש את קובץ י"ד כסלו, ובו:

(א) **דבר מלכות** - (א) שיחת כ"ק אדמו"ר בענין ההנהגה במנהגי רבותינו נשיאינו, חלק מהתוועדות י"ד כסלו ה'תשי"ד - יובל העשרים וחמש (ראה במדור "זכור ימות עולם" יומן מפורט אודות התוועדות שבת זו). (ב) ר"ד כ"ק אדמו"ר (בימי השבעה על הרבנית נ"ע) בנוגע לעניין נצחיות הנישואין גם לאחר תחיית המתים.

(ב) **ויכתב ספר זכרון לפניו** - רשמי יומן מהחתונה המלכותית מכתבי ידיד בית רבי, הרה"ח ר' אלי' חיים אלטהויז הי"ד, שאף זכה להיות ה'שומר' של כ"ק אדמו"ר בעת שבוע החתונה.

(ג) **"לזכרון טוב... אשר סגולה יהיה לכל מילי דמיטב"** - סקירה קצרה, מלווה בתמונות, המתארת את סיפורה של ה'תשורה' המיוחדת אותה חילק אדמו"ר הרי"צ למשתתפי השמחה.

(ד) **זכור ימות עולם** - תיאור מהמתרחש בבית חיינו בי"ד כסלו במשך השנים. החומר נלקט ושולב מיומנים שונים.

(ה) **כתבי יד קודש** - כתי"ק כ"ק אדמו"ר בקשר לי"ד כסלו ומאורעות החתונה.

כמו"כ שילבנו בין הדפים פקסמליות, תמונות ומסמכים השייכים לחתונה המלכותית.

קובץ זה י"ל לראשונה בי"ד כסלו תשע"ה. במהדורה זו נתווספו הוספות רבות ואף נתקנו כמה שיבושים קלים.

תודתנו נתונה להרה"ת ר' אהרן שי' מינצברג על עריכת מהדורתו החדשה של הקובץ, וכן להרה"ת ר' מיכאל שי' זעליגסון ולהרה"ת ר' מאיר שלמה שי' לובעצקי על העזרה - זכות הרבים תלוי בהם.

מן הראוי להביא את מכתב כ"ק אדמו"ר (ערב חנוכה תשל"ט), שבא כמענה לאלו ששלחו את איחוליהם וברכותיהם, לרגל יובל חמישים שנה לנישואין:

"בנועם קבלתי האיחולים והברכות בקשר עם יובל הנישואין. ועל פי מאמר חכמינו ז"ל כל המברך מתברך בברכתו של הקב"ה שתוספתו מרובה על העיקר, יתברכו כל אחד ואחת מהם וכולם יחד מידו המלאה הפתוחה הקדושה והרחבה בכל המצטרך להם, ובפרט בהצלחה מרובה בלימודם תורתנו הק' ובקיום מצותי בהתמדה ושקידה, ובהנהגה לדוגמא ולמופת . . .".

יהי רצון, והוא העיקר, שנזכה תיכף ומיד להנישואין דהקב"ה וכנס"י בגאולה האמיתית והשלימה, ואזי נחזה באור פני מלך חיים, בהתגלות כ"ק אדמו"ר תומ"י ממש "און צוזאמען וועלן מיר אויסמאטערן די גאולה האמיתית והשלימה".

ועד תלמידי התמימים העולמי

תוכן הענינים

6 דבר מלכות

א - ההנהגה במנהגי בית הרב

ב - נצחיות הנישואין - גם לאחר תחיית המתים

10 ויכתב ספר זכרון לפניו

רשמים מהחתונה המלכותית, מכתבי ידיד בית רבי, הרה"ח ר' אלי' חיים אלטהויז הי"ד

"לזכרון טוב... אשר סגולה יהיה

40 לכל מילי דמיטב"

סקירה קצרה אודות ה'תשורה' הנדירה שחולקה בחתונת הרבי

44 זכור ימות עולם

י"ד כסלו לאורך שנות הנשיאות - קטעי יומנים מהנעשה ב'בית חיינו'

67 כתבי יד קודש

בקשר לי"ד כסלו ושמחת הנישואין

דבר מלכות

א. למה בימינו התגלו
מנהגים שנהגו בהם
רבותינו נשיאינו
בחשאי? מהו ענינם של
מנהגי חב"ד, ולמי שייכת
ההנהגה בהם?

ב. הנישואין - ענין נצחי,
גם לאחר ההסתלקות!
איך וכיצד?

ההנהגה במנהגי בית הרב

משיחות י"ד כסלו שנת ה'תשי"ד - יובל הכ"ה לנישואין¹

א. מנהגי בית הרב מחולקים לשתיים: (א) מנהגים כלליים - מנהגים שפירסומם ברבים. (ב) מנהגים פרטיים - מנהגים שנהגו בחשאי.

בשנים האחרונות לחיים חיותו בעלמא דין גילה כ"ק מו"ח אדמו"ר ריבוי מנהגים, גם מאותם מנהגים שנהגו בחשאי.

בהכירו את היחס, את הרצון לקיים את דבריו, והפרסום שיקבלו הדברים - לא היה זה סתם ענין של "דרוש וקבל שכר", אלא ענין של הוראה בנוגע לפועל. והיינו, שכל אלה שהגיעה אליהם הודעת המנהגים, יתחילו גם הם, לאחר הכנה במדה ידועה, להתנהג כן בפועל. וגם - על יסוד ה"כלל גדול בתורה" "ואהבת לרעך כמוך" - שהם יסרום לאלה שעדיין לא יודעים אודותם, שגם הם יתנהגו כן.

ובדוגמת כללות תורת החסידות, שאינה עבור כזה או חלק מבנ"י, אלא עבור כל ישראל (כדברי כ"ק מו"ח אדמו"ר בשם אדמו"ר הזקן) - כן הוא גם בנוגע למנהגי ודרכי החסידות.

והגם שמבואר בקונטרס העבודה שאין להתפס ("מ'דארף זיך ניט אנכאפן") להידורים שלא שייכים אליהם, ומה שגם לפעמים ישנו גם חשש שיעשה מההידור עיקר, ועל העיקר לא ישים לב כדבעי - מ"מ, אותם ענינים שגילו והגיעו אליו, בהשגחה פרטית, קרוב לודאי שזוהי הוראה מלמעלה שענינים אלו שייכים אליו (וכמובן - צריך להבטיח ("באווארענען") שלא יהיה חשש האמור).

והטענה שכיון שעדיין אינו בשלימות בענינים פחותים יותר, אינו שייך לענינים נעלים - הרי המענה על זה במכתבו של כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע (על זה ש"סמוך לפלטרי" שלך לא הורשת"): "בהדי דכבשא רחמנא למה לך". כל ענין שמזדמן לידו, צריך לעשותו. אילו לא ה' הדבר שייך אליו, לא היו מזמינים לו מלמעלה דבר זה. ובפרט אותם ענינים שהרבי גילה אותם, כנ"ל, באופן של פירסום והפצה עד ל"חוצה".

וכללות הענין בזה - שיש ענינים שפעם היו עושים אותם רק רבותינו נשיאנו, ובכך היו

1. סעיפים א' וב' הוגהו על ידי כ"ק אדמו"ר (באידיש), ונדפסו כהקדמה לספר המנהגים ובהוספות ללקו"ש חכ"ג ע' 3-522.

מוציאים י"ח את כלל ישראל; אבל עכשיו, לאחר שרבותינו נשיאינו גילו ענינים אלו, צריך כאו"א לעשותם בעצמו.

וענין זה הוא בהתאם להחידוש של חסידות חב"ד - שלא להסתמך על הרביים, אלא שתהי' גם העבודה בכח עצמו.

ב. וזהו שמצינו כו"כ ענינים שבעבר היו עושים אותם רק יחידי סגולה ולא כולם (מפני שכאשר עושים ענין מסוים צריכים להיות שייכים אליו, וכנ"ל), ואילו עתה, לאחר שנתפרסמו הדברים, ה"ז נתפשט ונתקבל אצל כולם.

ולדוגמא - המנהג בנטילת ידים לסעודה לשפוך מים על כל יד ג"פ ולאחוז את הספל במגבת - הנה כאשר פעם שאל משהו אם לנהוג כן, ענו לו שאין זה שייך אליו, ואילו עתה, נתפשט המנהג אצל כל החסידים כדבר פשוט, ועד - כפי ששמעתי - שיש בתים שגם נשי ובנות ישראל מהדרות ליטול ידיהן באופן האמור ("מיט א האנטוך אויף דער פלייצע!...") הידור שבכמה חוגי בני"י ("די עולם'שע") לא הגיע לעת עתה אפילו לרבנים - הגיע אליהן, כיון שגדלו ונתחנכו בבית חסידי.

וכאמור, שמנהגי החסידות הם כמו תורת החסידות, והרי גם בנוגע לתורת החסידות השתדל כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנים האחרונות לפרסם מאמרים ושיחות (שבהם נתבארו ענינים בתורת החסידות ובמנהגי ודרכי החסידות) באידיש, באמרו שכוונתו שיהיו הדברים מובנים גם לנשי ובנות ישראל.

ונקודת הדברים - שהנהגה בדרכי ומנהגי החסידות, ובכללם גם מנהגי בית הרבי, הו"ע השייך לכל, ועוד זאת - שענין זה מסייע גם לגרש את החושך כפול ומכופל שבעולם, שהרי מעט אור דוחה הרבה חושך, אפילו מעט אור, בבחינת "פתחו לי כחוד של מחט", אבל מעט אור עכ"פ מוכרח להיות; יהי' ענין זה, איפוא, ה"מעט אור" שידחה את החושך.

ג. האמור לעיל הוא בנוגע למנהגים בכלל. ובפרט בנוגע למנהגי חתונה - ה"ז בודאי נוגע לכל, שהרי בנישואין צריך להתגלות כח האין סוף ב"דור ישרים יבורך", וכיון שהתגלות כח הא"ס נמשכת על ידי נשיא הדור, לכן נוגע יותר שתהי' ההנהגה במנהגי בית הרב.

...מנהגי בית הרב שייכים לכל ישראל, שכן, מנהגי ודרכי החסידות הם כמו תורת החסידות ששייכים לכל ישראל.

הנצחיות נישואין – לאחר תחה"מ

רשימת דברי כ"ק אדמו"ר עם הרב לייב צוויאק ע"ה
יום שישי דהשבעה על הרבנית הצדקנית ע"ה, כ"ז שבט ה'תשמ"ח

הרב לייב צוויאק (סבו של האדמו"ר מסקאליע), הזכיר שהי' נוכח בחתונת כ"ק אדמו"ר².

ואמר כ"ק אדמו"ר: נישואין הו"ע נצחי - "בנין עדי עד".

ויש להוסיף, שענין הנצחיות מודגש גם לאחר שמתערב ענין שבאופן גלוי נראה בסתירה לקשר נצחי.

לכל לראש - איתא בגמרא "לכל יש תמורה חוץ מאשת נעורים", היינו, שאשת נעורים אינה נשכחת, ענין הנצחיות.

ועוד ועיקר: בהמשך הסוגיא - "אין אשה מתה אלא לבעלה, שנאמר ואני בבואי מפדן מתה עלי רחל".

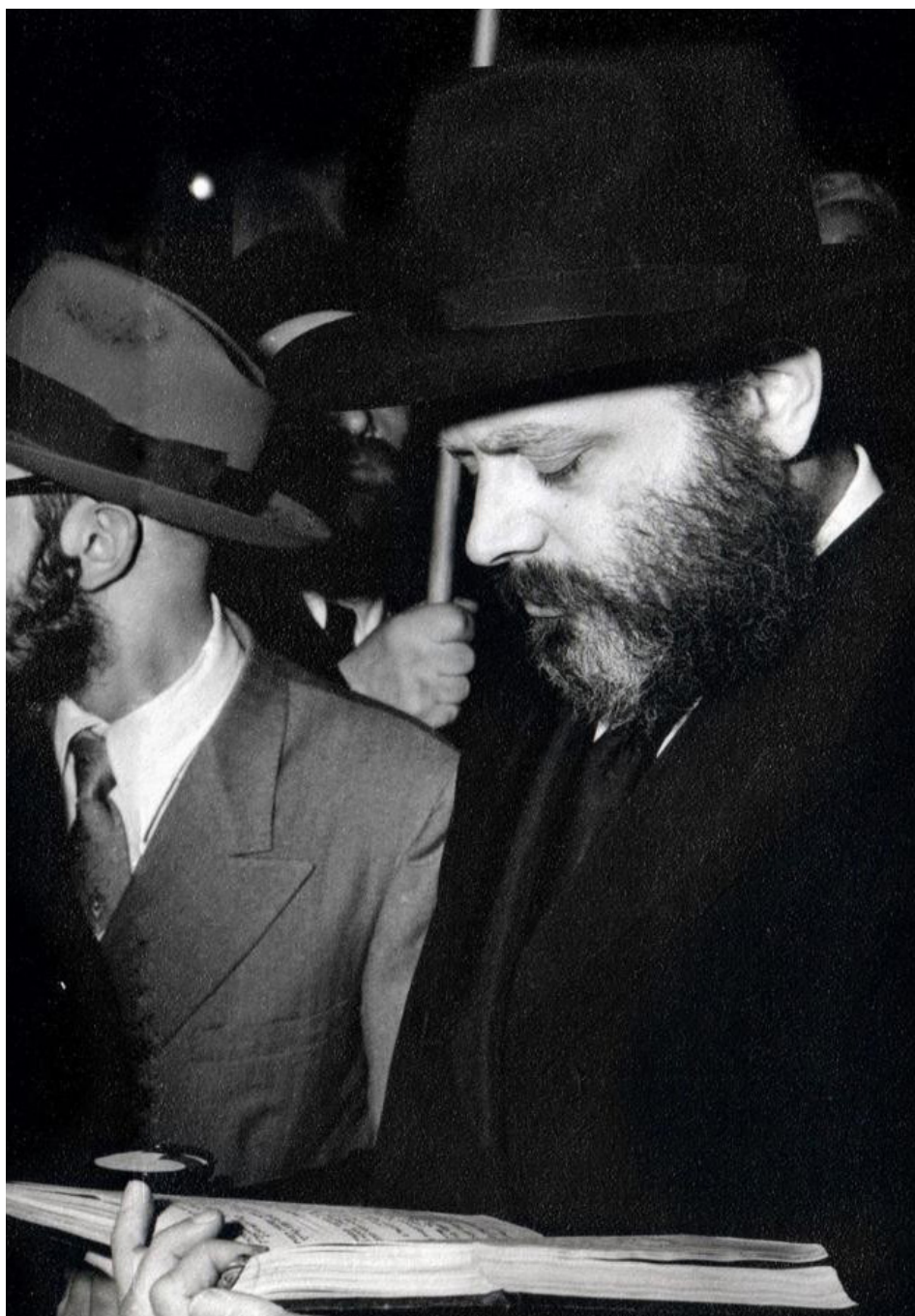
והרי, במיתת רחל מודגש כבר ענין הגאולה - כהמשך הכתוב "ואקרבה שם בדרך אפרת היא בית לחם", ע"פ הדיבור קברתי' שם, שתהא לעזרה לבני' כשהגלה אותם נבזראדן והיו עוברים דרך שם, יצאת רחל על קברה וכוכה ומבקשת עליהם רחמים, שנאמר קול ברמה נשמע וגו', והקב"ה משיבה יש שכר לפעולתך נאום ה' וגו' ושבו בנים לגבולם" - ענין הגאולה. ומובן, שהיעוד "ושבו בנים לגבולם" כולל כל בני' שבכל הדורות, "הקיצו ורננו שוכני עפר".

ומכיון שברור בודאי ש"הקיצו ורננו שוכני עפר", ובקרב ממש - הרי, יודעים בוודאות שהנישואין הו"ע נצחי.

זאת ועוד:

אפילו בנוגע לזמן שלפני "הקיצו ורננו שוכני עפר" - הרי, ענין המיתה אינו אלא בחיצוניות, כפי שנראה לעיני בשר, אבל לאמיתתו של דבר - "צדיקים אפילו במיתתן קרוין חיים", ובלשון הזהר (שאומרים גם ב"מענה לשון" בעת ההשתטחות על קברי צדיקים) "צדיקא

2. ראה גם שיחות קודש תשמ"א ח"ד עמ' 779 (ושם: "הרב לייב צוויאק: "הייתי נוכח בחתונת כ"ק אדמו"ר, ועמדתי גם תחת החופה". כ"ק אדמו"ר: "יפה מאד. רואים אתם שנפגשים סוף סוף...").

דאתפטר אשתכח בכולהו עלמין יתיר מבחיוהי" אינו רק בעולמות העליונים ("תינח בעולמות העליונים אשתכח יתיר בעלותו שמה"), אלא "גם בזה העולם המעשה . . אשתכח יתיר".

[ולהעיר, שענין זה נתבאר באגה"ק סי' ז"ך - שהרי סידורן של אגרות הקודש נעשה ע"י "הרבנים שי' בני הגאון המחבר ז"ל נ"ע, ובמילא, גם מספרו של סימן זה - ז"ך - הוא בתכלית הדיוק].

. . והעיקר - שתיכף ומיד יהי' הענין דתחית המתים כפשוטו, "הקיצו ורננו שוכני עפר", לא רק "הקיצו" סתם, אלא גם באופן ד"רננו", ענין השמחה, ועד לשלימות השמחה - כמודגש במ"ש הרמב"ם בריש הל' אבל, "משה תיקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה", היינו, שלאחרי ענין האבילות נעשה ענין השמחה, שבעת ימי המשתה דשמחת נישואין, באופן נעלה יותר.

[illegible]

די תורה פון ליובאוויטשער רבינס
 האט אויסגעזעהן אז אירשע און גרויס אינסטער
 מאכטן ביזנעס וואו אין דער ליובאוויטשער
 ישיבה "המכון" "המסכים" פארשטייט זיך אזוי -
 ערשטענע אירשע סעודה - מען האט געמאכט א
 מאליציע פאר 800 מענטשן - בחורים, זיין דער האט
 געזאגט תורה אז ארום 3 ביזנעס האט זיך גענייט
 דארט און געקויפט "המסכים" פאר 800
 בחורים צוזאמען מיטן רבין האבן ערשטענע און גע-
 מאכט.

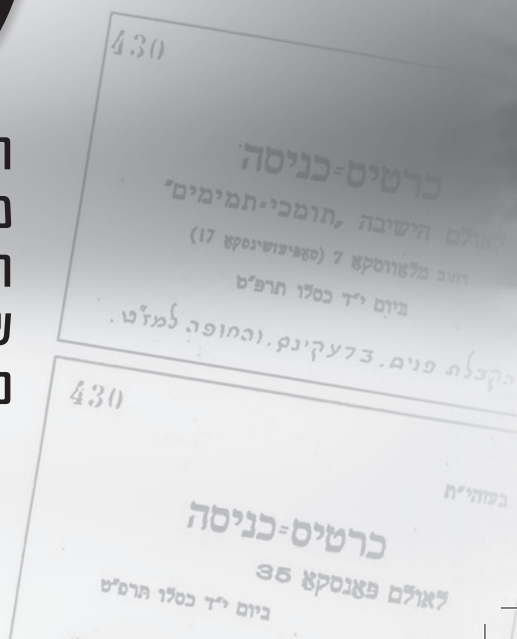

ויכתב ספר זכרון לפניו

רשמי יומן מהחתונה המלכותית
מכתבי ידיד בית רבי, הרה"ח
ר' אלי' חיים אלטהויז הי"ד,
שאף זכה להיות ה'שומר' של
כ"ק אדמו"ר בעת שבוע החתונה.

פתיחה

הכבוד הגדול אשר ברוב חסדי ד'
זכה עטרת תפארת ראשנו שליט"א
עתה "בבנינו"

ע"ד בקשתכם ובקשת אנ"ש שי' להודיע
מפרטיות החתונה בווארשא של בת כ"ק
אדמו"ר שליט"א, לא אמנע הטוב מאהובי
נפשי, והמכסה אני מאהבי מלגלות הרוב
טוב אשר בעזרתו ית' זכיתי אני לראות בעיני,
את אשר לא ראיתי ולא שמעתי עוד בימי
חלדי, ואפשר לכך נוצרתי.

ולכך נשלחתי ונגרשתי מאהבי ואהובי,
לספר לכם ולמען ידעו אנ"ש שי' דמדינתנו
אשר השתתפו ל"ע בצערו של אותו צדיק
וראו ל"ע "בחורבנו" - את כל הכבוד הגדול
אשר ברוב חסדי ד' זכה עטרת תפארת ראשנו
שליט"א עתה "בבנינו". ויהי רצון שלא ישלוט
בו עינא בישא כי זרעא יוסף הוא.

והן אמת כי אין ידי מגעת ואין כח בפרי עטי
לתאר לפניכם עלי גליון אף מקצת מן המקצת
מהמחזות הנעימות החביבות והיפות אשר
חזיתי אני, איש מהיר במלאכתו, בעת אשר
לפני מלכים יתיצב, מאן מלכי רבנו, אפס גם
מהקצת מני' תוכלו לשער, והמעט מן המעט
תתענגו ברוב ענג רוחני ונפשי עד בלי די, והי'
זה שכרכם.

והשי"ת ירחם עלינו שנזכה בקרוב ממש
שיוביל אותנו לקראת משיח צדקינו, ואין
שום ספק אצלי ובטח גם אצלכם, אשר גם
אז, הוא הקדוש שליט"א יקח חלק בראש
בעד מסירת נפשו וגופו ממש בעד ד' ותורתו,
ובעד זכותו הגדול בעקבתא דמשיחא שזכה
להעיר ולהקיץ נרדמים מתרדמתם להוציא
מעמקי הקליפות ומשאל תחתיות הרבה
הרבה נפשות, ולהאיר את העולם בהחשך
כפול ומכופל הזה בהפצת תורת הבעש"ט
ז"ל להחיות העצמות היבשות.

ה'אויפרופעניש'

וגם הוא הקדוש שליט"א מרנן
מרקד ומשמח אתנו

ה"אופריפינעס" בשבת פ' ויצא י"א כסלו
הי' ברוב כבוד והדר בביתו של כ"ק שליט"א
במדור העליון ובסדר גדול.

אחר התפלה, בערך שעה ראשונה, במדור
התחתון הכינה הרבנית הגדולה [= מרת
שטערנא שרה, אשת כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב
נ"ע] שליט"א קידושא רבא בביתה עבור כל
הנאספים בערך עשרה מנינים שי'.

בראש השולחן ישב כ"ק שליט"א עם החתן
שי', וכל הנאספים ישבו בצידי השולחן

איה"ש בקרוב יצא לאור ואשלחו לכם ויהי לכם למזור ומחי' ולרוב עונג ונחת, וישמח בו כל לב מבקש ד', כי בו ישמח לבנו פה בשמוע הדברים האלה, וגם ביום חתונתו בווארשא חזר את המאמר, והי' לנו עוד הפעם חדשים לבקרים כנתינתם מסיני.

אחר המאמר אשר נמשך בערך שעה ומחצה, הי' ריקודים ארוכים והיינו שמחים בשמחה גדולה, גילה ורעדה יחדיו, בראותנו כי ישמח צדיק, וברבות צדיק ישמחו ויעלו חסידיו ובכבוד ירננו, וגם הוא הקדוש שליט"א מרנן מרקד ומשמח אתנו ותהי שמחה גדולה מאד.

וכשאני לעצמי לפי עניינת דעתי שבחתי אני את השמחה הזאת יותר מכל השמחות אשר אחרי' בשבעת ימי המשתה ושמחה, מדוע ולמה? לא אדע, אך כן הוא הדבר אצלי בהרגשי לבבי, ואפשר מפני שהיא הראשונה לשמחת לבנו הט' והפתיחה לכל השמחות

בדממה דקה על כוסי יין מלאים וכל אחד ואחד ברך את רבינו שליט"א ברכת לחיים ברוב אהבה מפנימיות הלב, ובאותה שעה נתברך בברכה עמוקה מכ"ק שליט"א כל אחד ואחד בפרט ג"כ מעומק פנימיות לבבו הטהורה בלב שמח אשר ייטב פנים.

אחרי הקידוש אשר נמשך בערך שעה ומחצה רק בניגונים לבביות ובשמחה פנימית, התפללו מנחה ויעלו משם כל הנאספים שמחים וטובי לב, אל מדור העליון לסעודת שבת, ושם בביתו של רבינו שליט"א הי' שולחן ארוך וערוך עבור כל האורחים הנכבדים הקרואים להסעודה בערך שבעה מנינים שי', מהם יותר ממנין רבנים ומנין שובי"ם ובערך חמשה מנינים אשר לכולם נוכל לתארם בשם חסידים, כולם בעלי זקנה יראי אלקים.

ואחרי אשר רבינו שליט"א והחתן נטלו את ידיהם כל אחד ואחד נטל את ידיו וישב על מקומו אשר לפי כבודו בסדר גדול. משקה הי' לרוב וכן כל מאכלי שבת בשר ודגים פרפראות ג"כ ת"ל הי' מוכן לכל אחד ואחד ע"צ [= על צד] היותר נעלה ונכבד, וכל האורחים אוכלים ושותים ושמחים בלבבות שמחות.

באמצע הסעודה, בין דגים לבשר, דיבר רבינו שליט"א מאמר דא"ח "וכל בניך לימודי ד'", מאמר נפלא מאד, השכלה ועבודה, ומעלת קדושת אותיות התורה שבכתב כמו שהם, בהסתכלות בהם נפש מישראל, ולכן קוראים לתורה את החתן בהשבת שלפני החתונה, והרבה השכיל להבין מעלת נה"י על כל הספירות, שבהם וע"י נמשך כח בהמקבל להיות משפיע...

מכל אחד אשר לב רגש לו, הלואי שיקוים בכם בקרוב ברכתו של אותו צדיק, ויקבץ גליותנו מארבע כנפות הארץ ומלאה הארץ דעה.

הסעודה הזאת ברוב הודה והדרה לפני כ"ק אדמו"ר שליט"א ולכל חסידיו שי' נמשכה עד שעה ארוכה בלילה, ורק ההכרח להכין הכנה רבא על הנסיעה ביום א' שלאחריו לווארשא אילץ לגומרה קודם חצות, ולולא זאת, בטוח אנכי, כי רוב עונגה הרוחני אשר נראה ה' בו בעצמו שליט"א וכן בכל אנ"ש המסובים שי' אשר עין לא ראתה ומעולם לא שמעו עוד פה, טעם גן עדן ממש, כי אז לא נפסקה הסעודה הזאת והשלחן גבוה הזה עד אור הבוקר.

חסל סדר האופירפנס מחתונת בתו ח' מושקא תחי', וכאשר זכינו בה, כן נזכה בקרוב ממש להאופירפנס של בתו הצעירה

שלאחרי, ומקור להתגלות צינורה מעומק פנימיות הלב אחרי הצער והיגון שלפני' ל"ע, ויהי רצון שמעתה שמחת עולם תהי' לנו, ובשמחתנו אתו לא יתערב זר.

אחרי הריקודים ה' א רייד [= דיבור] דברים ערבים ומתוקים אשר לא שמעו און עוד, ובטח יהי' 'הנחה' מאחד השומעים ואיה"ש אעתיק ואשלח לכם ויהי' לכם למשיב נפש וכמים קרים.

ובטרם התחיל לדבר דברים חמים וחדים מעיקבא דמשיחא, מעומקא דליבא לקח כוס יין מלא בידיו הקדושים ויעמוד על רגליו, ונשתנה פניו הטהורים אזיל חוורא ואתי סומקא ועיניו נתמלאו דמע בהשיאם השמימה, ויאמר: עתה אשתה לחיים לאחיי בני גולה במדינתנו, ויברך אותם ברכה גדולה וארוכה ובקול חזק מאוד, עד אשר פחד גדול נפל על כל המסובים ויתגלגלו דמעות לרוב

וינענעו כולם בראשם לקראתו לאות שלום וברכה, וגם הוא הק' שליט"א השיב להם בראשו כן, ובשפתי חן וברוב אהבה אמר להם אחד ואחד בפרט בקול דממה דקה "היו שלום, היו שלום".

אנכי עמדתי ברגעים הללו על הפלאשצאדקע [= רציף] שלי בגובה מקום, בכוונה לראות בטוב את המחזה הנעימה זאת, ומרוב התרגשות של שמחה מההוד וההדר לפניו ומהדר גאונו אשר תעטרם מכל צד ופנה, ותואר פניו הטהורים כתואר פני מלך ממש, ותרגז בטי, ועיני יורדה דמעה מרוב צער ויגון אשר אתם אהובי המקושרים אליו בעבותות אהבה, עומדים שעה ברחוק מקום, וקיר של ברזל מפסיק בין הדברים, מדוע, למה, ומפני מה עלה כך בגורלכם לראות ולהצטער כל כך בצערו של אותו צדיק ל"ע ולא לזכות ליקח חבל בכפליים לתושי' בנחמתו בבנינו ובשמחתו הגדולה הלזו.

ובמבוכה זאת עמדתי רגעים אחדים למצוא מלה בלשוני במה לנחם אתכם, והנה פתאום קול מצהלות כקולות מים רבים נשמע מכל העם ובקול גדול וחזק מאד הרים הרימו כל המלואים את ברכתם "כי בשמחה תצאו" הידוע לכם, ובברכה המשולשת "יברכך", ובניגונים משמחי-לב שומען התחילה המרכבה לעשות צעדי' לאט לאט, והם הנאספים כלם כאיש אחד הולכים אתה עמה מן הצד צעד אחר צעד מנגנים ומרקדים אחרי' וצועקים בחזק מקירות לבבם ברכות מאליפות.

המרכבה עמדה כמו במלחמה איתם להשמט מידיהם ולברוח מהם, והם בכל כחם ועוזם בורחים צועקים ורודפים אחרי' להשיגה ולהביט ולהסתכל לראות עוד ראי' אחת

שיינא תי' בירושלים עי"ת ובביאת משיח צדקנו.

הנסיעה לווארשא

שמחים אנחנו אנ"ש אשר זכינו לראות בעינינו . . בדור שביעי

ביום א' וישלח, י"ב כסלו, שעה ראשונה בצהרים, באותה שעה אשר שם דרכו צלחה עם כל ב"ב שי' לווארשא, באו כל אנ"ש עם יודעיו ומכיריו שי' על החתונה ללוותם, ותהום כל הוואקזאל [= תחנת הרכבת] מרוב הרעש הגדול מאלפי אנשים נשים וטף אשר נאספו לשם לכבודו של רבינו הק' שליט"א.

כי ע"י מכתבי-העת דהכא - ריגא, ודהתם - ווארשא, נודעה היתה לכל לכוון את אשר עתיד לעשות, אחרי כי המכ"ע והסופרים עם המגידיים שלהם התחילו לכתוב, לדבר, ולספר מהחתונה הנכבדה הזאת בעוד מועד וכמנהגם בכלל אינם מדקדקים כחוט השערה לאמיתתה של דבר, ולפי דבריהם של מכה"ע דווארשא כבר הי' רבינו שליט"א בווארשא, אבל העתון היומי דפה הודיע סוף כל סוף את היום והשעה אשר באמת כן יהי'.

והרבה הרבה אנשים מכובדים עמדו בחוץ לחכות עד אשר האוטאמאביל [= הרכב] נגש אל הוואגזאל, ומאותו המקום אשר שם יצא מהאוטו אשר בה נסע מהיכלו ועד הוואג' אשר בו נכנס להמרכבה, ליסע בשלום, עמדו שני שורות אנשים משני הצדדים, ותיכונה אמה ומחצה רחבה השאירו עבור רבינו הק' שליט"א עם החתן שי' לעבור בתוך, אורך הדרך הזה הוא בערך שלש מאות אמה, העומדים בשורה עמדו ברוב כבוד ודרך ארץ

עשו את זאת און דעם רבי'נס גוטסקייט און גוטפריינשאפט ווייסן מיר דאך, עס ווילט זעך גאר ניט אויפהערין רעדען בעת מען דערמאנט זיין הייליקין נאמען [= "ואת טוב ליבו וידידותו של הרבי, הרי אנו יודעים, פשוט לא רוצים להפסיק לדבר כשמזכירים את שמו הקדוש"], אך אין מערבין שמחה בשמחה.

גם בדווינסק ידעו אנ"ש לכוון השעה ויצאו אנ"ש דשם לקראתו ברוב כבוד והדר לברכו ולהתברך, אף כי עמדנו שם מינוטין ספורים, ומשם עד הגבול בערך 3/4 שעה, ושם נפרדו מאתנו המלוים עד הגבול. מהגבול לוילנא לא רחוק הדרך ובערך שעה ומחצה באנו צלחה על הסטניאצא [= תחנה] ווילנא.

נבהלתי ונשתוממתי, גיל ורעדה של שמחה אחזתני, בראותי פתאום את ריבוי האנשים עומדים על התחנה, וכולם ישראל סבא, בעלי זקנה, ובקול רעש גדול דוחקים ולוחצים זה את זה, ורצים זה אחר זה בכוונה אחת כאיש אחד להוואג' אשר בו נוסע עטרת תפארת ראשנו שליט"א, והכל רוצין לראותו ולהסתכל בו בברכת מז"ט ולהתברך מפיו הקדוש.

וכעבור זמן מה והנה נשמע קולות מאלופות וכלם כאחד מנגנים לכבודו לכבוד השמחה, ניגון טוב ויפה, אנחנו אנ"ש הנוסעים אשר עמדנו באותה שעה על הפלאטפארמע של הוואג' שלנו ג"כ לא החרשנו ונתעוררנו בכפליים לששון ושמחה לנגן אתם עמם זה לקבל זה, מה אהוב וחביב נחמד ונעים, היתה שעה הזאת לפנינו אנ"ש, ובלי תפונה גם לפני אדון כל, אשר לפנינו נגלו תעלומות כל לב, והתרגשותה של שמחה זו מה היא

באוצרה הטוב, עד מחוץ התחנה, עד אפס כחם ממש ועד נעלמו מעיניהם, מה טוב ומה נהדר ה' המחזה הנוראה הזאת ברוב רגשותי העצומות. עד כאן סדר היציאה.

הוואגאן [= קרון] אשר בו נסע רבינו שליט"א עם משפחתו כן ירבו, נסעו רק ב"ב שי' והלא המה, הוא שליט"א עם החתן שי', הרבנית הגדולה שליט"א, חתנו הרש"ג ובתו הצעירה שיינא תחי'.

כבר הודעתי אתכם כי הרבנית שליט"א עם הכלה תחי' נסעו מפה לווארשא עוד ביום א' תולדות [= כ"ח מר-חשון], להכין צרכי החתונה.

מאנ"ש דפה שי' נסעו אתנו בערך מנין לווארשא על החתונה, כי גם הגבול הקטון אשר בין לאטבי' ופולין גדול כחו להפסיק, בל יעבורו גם החפצים באמת, וכמו למשל ידידנו הרי"ף [= הרב יחזקאל פייגין] שי' אחרי רוב ההשתדלות הכא והתם מוכרח ה' להשאר בפה, התוכלו לשער העגמ"נ מזה.

בהוואג' השני ישבנו ושתינו אנחנו הנוסעים על החתונה עם המלוים אותנו עד הגבול. גם ידידינו הרמ"ד [= הרב מרדכי דובין] שי' נסע אתנו עד להגבול, הוא הכין את עצמו לנסוע לווארשא אפס הסיים [= בית הנבחרים הלטבין] לא נתן לו לעזוב האסיפה הגדולה העיקרית אשר היתה בימים האלה.

זוכר אני לא פעם ולא שתיים אשר רבינו הגדול זצ"ל זי"ע אמר בקול רם לפני כל המסובים ביומא דפגרא בלשונו הזהב בזה"ל "איהר זאלט זעך בעטין צום רבי'ן", והלא גם המה ע"ה שמעו זאת מפיו הק', ובטח

לא לראות מהנעשה אצל הוואגאן של רבינו שליט"א, ולמרות נפשי לא אוכל למסור לכם בפרטיות מה המה הי' מהראשונים אשר זכו לפגשו ולדבר אתו, כי לא ראיתי.

מפי המגידים שמעתי שחותנו של רבינו שליט"א, הרב ר' אברהם שליט"א [שניאורסאהן], אשר בא ג"כ לווארשא מקישינוב באותה שעה עם בנו שי', הוא הראשון אשר רבינו שליט"א נגש אליו ויפול על צוארו וינשק אותו, אך אני לא ראיתי מאומה.

עמדתי כמשתומם, ובאמצע ההשתוממות והנה החתן שי' נכנס אל הוואגאן שלי ומציע לפני כי אסע אתו אל אטעל [= בית-מלון], וכי כן רצון כ"ק אדמו"ר שליט"א.

מובן הדבר כי לא אחרתי אף רגע אחת וחיש מהר יצאנו שנינו ברוב עמל ויגיעה מהוואגאן,

עושה, והלא באמת זכה ונקי' היא השמחה הזאת בלי שום תערובות חומרי וגשמי.

שמחים אנחנו אנ"ש אשר זכינו לראות בעינינו דור ישרים יבורך מרבותינו הקדושים ואחרי מאה חמישים בדור שביעי, ובחשך כפול ומכופל שאנחנו חיים בו, אשר החשך יכסה את כל הארץ והקליפות מתגברים בעקבתא דמשיחא, המעט אור אשר השאירו לנו לפלטה, אור צח ומצוחצח הוא, ויאר לנו באפילה לדחות את הרבה החושך, ואין שום מסתיר ומעלים לפנינו לראות את האור כי טוב, אשרי עין ראתה כל אלה.

אחרי רגעים אחדים נפרדנו מאתם בקול רעש של שמחה וחדוה ובברכות אין קץ, הלואי שיקוימו בו שליט"א, בנו, בהם, ובכם אהובי מרחוק.

עם החתן - בוורשא

החתן שי' נכנס אל הוואגאן שלי ומציע לפני כי אסע אתו אל המלון

ועתה בני חתני ואנ"ש שי' האספו ואגידה לכם את הטוב אשר זכיתי לראות בעי"ת.

ווארשא.

ביום ב' י"ב כסלו שעה שביעית בוקר, נגשה המרכבה ברוב מתינות לאט לאט להוואגזאל [= תחנת הרכבת] דווארשא, אלפי אנשים נשים וטף עם כל התמימים מהישיבה שי' כן ירבו יצאו לקראתו, מרוב הדוחק והבהלה, אשר כל אחד ואחד דוחק את חברו לדחותו, להיות מהראשונים הזוכים לראות פני המלך, לא הי' לי שום יכולת לא לי ולא לאנ"ש שי' הנוסעים אתי לצאת מהוואגאן [= קרון], גם

אמנם משכורתי ה' בכפליים כי הייתי עם החתן ש', המעל"ע [= המעת-לעת] שקודם החופה, ות"ל נוכחתי ונודעתי בבירור גמור כי לא נשתנה אף כחוט השערה ברוב יראתו, ויראת ד' היא אוצרו, ובטח יפק רצון מד', תפלתו אמירתו תהלים, לימודו בהראשית חכמה, והק"ש שעל-המיטה בהמעל"ע ההיא הייתה לי למשיב נפש ולרוב ענג ונחת.

גם זכיתי לראות אצל החתן ש' מכתב ליום החופה מאביו הרה"ג והרה"ח הרלו"צ שליט"א אשר בו יבאר בארוכה מעלת יום השלישי אשר יום החופה בו, על כל הימים, עפ"י קבלה, מהמעט דמעט אשר הבנתי אפס קצהו, נבהלתי ונשתוממתי מרוב ידיעתו, ואמיתתם של דברים האלה. ומסיים כי גם הגאולה דלעתיד לבוא ג"כ תהי' ביום השלישי, כמ"ש ביום השלישי יקימונו ונחי' לפניו.

מאד מאד נהניתי מהמכתב הזה, כי זה כבר לא שמעתי מפיו המתוק שלשלאות ושרשראות הקבלה אשר הוא מסלסל ומחבר כידוע לכם.

חתן מאהל

נוכח העם, יושב החתן המהולל בפניו הלבן והבהיר, דומה למלך, מלובש במשי.

בו ביום, ב' בערב אור ליום ג' י"ד כסלו.

מדוע נקראת השמחה אשר חוגגים טרם החתונה ע"ש החתן לבד ובשם "חתן מאל" [= סעודת החתן] לא ידעתי מעולם וגם עכשיו טרם אדע, ואל תשאלו אותי, כי לא ידעתי טעמה, אפס בחוש ראיתי, כי הכלה

ובקושי גדול ורוב תלאה נדחפנו שנינו אחוזי זרוע, לעבור בין האנשים הרבים אשר סבבו אותנו. והי' כי ישאלו אותי לברכני בברכת שלום מי ממכירי, לא עניתיו.

רצים אנחנו דחופים ומהורים ברוב בהלה, בלי אומר ובלי דברים, אנחנו בעיניהם, כמו הם בעינינו, והעיקר נפשי נבהלה מאד לבל יודע כי הוא הוא החתן, אשר אותו חפשו ודרשו לברכו ברכת שלום.

והיא שעמדה לי אשר לכל אחד השבתי בחפזון והראתיו את הוואגאן אשר בו נוסע רבינו שליט"א, ובוה הצלתי את נפש החתן ש' מידי האלפים ש' אשר נטויים היו עליו בידים פשוטות לתקוע כל אחד ואחד את כפו יד אל יד אליו, ומי יודע אם בכחו הי' לעמוד בפני כל אלה.

ובאו ונגמול טובה להשאפערין [= נהגי המוניות] אשר שונאי ישראל המה ואוהבי כסף מאד, ובכדי שנוכל להגיש את האטא [= מכונית] לישב בתוכו לא חכה עד אשר נקרב אליהם, ויעשו המה צעדות אחדות בהאטא אלינו בכדי לגרש את הרודפים אחרינו והצרים לפנינו, וכהרף עין ישבנו בו והדלת נסגרה אחרינו, ונצלנו כרגע אחת מידם בשלום.

ברם, דא-עקא, כי מרוב הבהלה והחפזון לא זכיתי לראות את כל הטוב הנעשה אצל הוואגאן של רבינו שליט"א עם כל הסדר היפה והנעים אשר ספרו לי אח"כ, גם לא הספקנו לשאול את שם האטעל [= מלון] אשר הכינו לפני החתן ש', ולא ידענו אנה לפנות לאיזה אטעל ונסענו בהאטא יותר משעה ומחצה עד אשר מצאנו אטעל אשר בו חדר פנוי עבורנו.

מהאור הגדול אשר הבית נתמלאה ממנו. הזאל הגדול נתתקן ונצבע הצבע תכלת דומה לים, עם תערובות של הרבה גווניים. התקרה וכן הכתלים, גם הרצפה, הכל שפיר נאה ויפה בהוד והדר, שלחנות ארוכות עומדות כמו אות ח', מצופים כל אחד במפה לבנה, מנורות גדולות של עלעקטרא מלאים זיו ומפקים נוגה מרוב הנרות אשר בהם, תלויים באמצע מן התקרה וכן בכל ארבע פנותיו של החדר הגדול הזה.

במזרח עומד זה השלחן אשר לפני ד' אשר רק החתן, המחותנים והצדיקים יבאו בו. בהכסא כבוד העומד באמצע השלחן הזה, נוכח העם, יושב החתן המהולל בפניו הלבן והבהיר, דומה למלך, מלוּבש במשי. לימינו יושב על כס רם ונשא עטרת תפארת ראשנו כ"ק אדמו"ר שליט"א בבגדי שבת, בחגורתו ובשטר״מל מראשו כתם פז של הוד כבוד קדושת מורינו ורבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצ"ל, ואנחנו המקורבים ביותר, ממש יראנו מהפחד השורר בפניו הטהורים כי קרן אור פניו מהשטר״מל הק' הזה.

לתאר ולצייר אין ידי מגעת, אבל בטח תזכו ותראו, כי מזמן החתונה, ת"ל, אשר הוא לובש את השטר״מל הזה בכל שבת ושבת כמו בליובאוויטש, ברוך שהחיינו וקיימנו לזמן הזה, והלואי שכל אלו הרוצים לזכות ולראות יזכו ויראו בקרוב ממש.

משמאלו של החתן יושב חותנו של רבינו שליט"א מורינו הרב ר' אברהם שליט"א, אחריו דוד של רבינו שליט"א הר"ר משה שי' הארנשטיין. אחר רבינו שליט"א מצד השני יושב חתנא דבי נשיאה הרש"ג שליט"א, ובכל שאר הכסאות של מזרח יושבים

איננה משתתפת בהשמחה הזאת, וכן כל הנשים השייכות להחתונה פטורות מן החג הזה, וגם נודעתי כי מסכת גדולה בפני עצמה היא.

ובהלילה הזה, אחרי אשר ראיתי בזכותי הגדול את אשר אספר לכם הלאה, נפתרה לי השאלה הגדולה והחדה סתומה אשר הכל שואלים בפרהסי' ובגלוי, מדוע למה ומפני מה, היא החתונה בווארשא?

ואנכי כשאני לעצמי, אם כי אסור לי לשאול בגלוי, "אז דער רבי שליט"א טוט אזוי דארף דאך געוויס אזוי זיין" [= כשהרבי שליט"א עושה כך - בוודאי שכך צריך להיות], ואין לנו חסידי שום רשות בעולם להרהר אחרי מעשיו, להסתפק בהם, או לבקורם ח"ו, אבל בסתר ובמצפוני לבבי טמונה היתה השאלה ועומדת בתקפה, ולא ידעתי פתרונה עד הלילה מה"חתן מאהל".

בניין ישיבת תומכי תמימים בוורשה

ובאותה שעה שנכנסנו להזאל ב"ישיבת תומכי תמימים", אז נפקחו עיני ויאר לי

המפיקה והמאירה באור נוגה, מקרני הצדיקים הגדולים והמפורסמים שליט"א היושבים על שלחן גבוה במזרח עם עטרת תפארת ראשינו שליט"א בראשם והחתן שי' בצדו, עם כל התמימים שי' הרבים העומדים באימה ויראה מסתכלים בפניהם ומנגנים בקול ערב ומתוק את הניגון דרבינו הזקן נבג"מ זי"ע זצ"ל ומעיניו של רבינו נוצצות דמעות לחש ויתעכבו בעפעפיו מרוב התאפקותו לבל יראו ויפלו חוץ, מי שלא שמע את קול ששון ושמחה בגן האלקים הזה, מי שנשמתו לא הריחה מריח גן עדן הזה - מעולם לא האזין לא שמע ולא ראה טוב, ואשרי עין ראתה כל אלה עין לא ראתה אלקים זולתך ויעשה עוד למחכה לו.

פרשתי ידי לבורא שמים כי ראיתי וזכיתי גם להבחין . . ואיה"ש כשיזכני השי"ת בקרוב להתראות אתכם האהובים ועם כל אנ"ש שי' דמדינתנו הנאהבים והנחמדים הרבה הרבה יש לי מה לספר, ושמח אשמח את רעי

הצדיקים האדמורי"ם דפולין עם הרה"ג שליט"א דווארשא, כמו הראדזינר שליט"א, הפעטריקובר שליט"א, הזלאטאפאלער שליט"א, הרה"ג ר' מנחם זעמבא שליט"א, גאון מפורסם עשיר גדול מהיותר מקורבים גגור ועוד מפורסמים כאלה וכאלה.

על כל השולחנות האחרים יושבים אורחים גדולים ומפורסמים לרוב, לפורטם אי אפשר - ראשית, כי רבים הנה כן ירבו, והשנית לא ידעתי את כולם.

ועל הספסלים העומדות בכתלי צפון ודרום עומדים צפופים כל התמימים מהישיבה שי' בשתי שורות זו למעלה מזו, הבחורי-חמד אשר משכמם ולמעלה גבוהים מהנערים, עומדים סמוך נשענים על הכתלים, ולפניהם סמוך עליהם עומדים הנערים שי', והכל בסדר נכון ויפה מאד מאד.

מי שלא ראה השמחה והסעודה הגדולה הזאת עם רוב בהירותה והארתה הצחה

אני עם החתן שי' נסענו אל האטעל שנמצא בריחוק מקום מהישיבה, ומרוב התרגשות מהלילה, כמעט שלא דברנו כלל, אבער ניט וייל ער האט זיך געבלאזן ווי א חתן, דאס דוקא ניט [= אבל לא מכיון שהוא 'התנפח' כמו החתנים, זה דווקא לא]. באנו בשלום אל האטעל, נאס זיינען מיר געווען פון שוויס. איבער געביטען גרעט, אפגילייענט ק"ש [= רטובים היינו מזיעה. החלפנו את בגדינו, קראנו קריאת-שמע] ושנתינו ערבה לנו. חסל סדר "חתן מאל" בשעה טובה ומוצלחת.

תפילת החתן

בדרכיו של העלם המהולל הזה,
תלויים גם דרכי ומעללי זרענו וזרע
זרענו, וברצות ד' דרכיו, תרוממה
קרנות צדיק גם אויביו ישרים
אתו, ודרכו דרך החיים ותוכחת
מוסר, גם דרך חסידי ישמור.

למחר ביום ג' - יום החופה בוקר, קודם תפלת שחרית נסענו למקוה, אחר תפ"ש [= תפילת שחרית] הוא לומד ואני אוכל.

ויהי בעלות המנחה ויעמוד החתן שליט"א להתפלל מנחה האחרונה קודם החופה, ולהתוודות לפני היודע רזי עולם, וידוי הארוכה, ברוב כוונה ושפיכת הנפש בקול דממה דקה. המחזה והתמונה המבהילה והמפחידה הזאת, אין איש אתנו רק אני והוא, ורחוקים מאד מאד איש מאחיו כרחוק מזרח ממערב, כי לא מחשבותיו מחשבותי.

הוא מכין את עצמו לדרך ארוכה, למצוא חיים, לבנות בית עם העזר אשר מצא, ואינו יודע באיזה דרך מוליכין אותו, דרכים רבים

האהובים בדברים העומדים ברומו של עולם, דברים שבע"פ אשר אי אתה רשאי לאומרם בכתב אין משיחין בהם על פני השדה.

הסעודה נמשכה בערך עד שעה הראשונה אחר חצות הלילה, קודם ברכת המזומן הי' מאמר דא"ח, המאמר אשר אמר בשבת של האופרופעניש בריגה "וכל בניך למודי ד", נאמר ונשנה ברוב התפעלות והתרגשות בקול רם וחזק מאד, וקולו נשמע הי' לכל ות"ל כי לא הי' בלבול, והכל שמעו והבינו את המאמר בטוב, כבר יצא ב"ה לאור ואי"ה ש בימים האלו אקוה לשלוח לכם ובלי תפונה תתענגו ברוב עונג, כי חכמה דעת ויראת אלקים יכיל בקרבנו.

הסעודה נגמרה בערך שעה שני' וכל אחד ואחד אשר נהנה מסעודת חתן הזאת הי' שבע רצון ומלא ענג מזכותו הגדול אשר זכה לזה, ואז הכל הבינו וראו בעינים פקוחות אשר רק ווארשא הי' ראוי לכך, היא רק היא מוכנה מששת ימי בראשית היתה לקבל את האור הגדול הזה.

וגם אנכי לא התאפקתי אז מלאמור למקורבי דריגא הבאים אתי "עתה ידעתי", ובפה אחד הכל הודו לי, והשאלה הגדולה והחזקה נפתרה בין לילה אחת לטוב לפני כל הימים. וקבלנו על עצמנו לימים יבואו בקבלת עול מלכות שמים לראות לשמוע ולחרוש, דאס הייסט: זעהן הערן און שווייגין [= זאת אומרת: לראות, לשמוע ולהחריש], ולא להיות יותר חוקרים ודורשים בהשכלות בעלי-בתים, ולא לדרוש בלמעלה מאתנו, עבדים פשוטים אנחנו ואין לנו רשות למשש בשכלנו הגס באורם של צדיקים וד' יכפר בעדינו על העבר, כן הוא הדבר ודאי.

לפניו, וכולם הם בספיקות סכנה אצלו, מי מהם בנפש וצורה, ומי מהם בגשם וחומר, ובוכה במר נפשו בדמעות שליש לפני היודע עתידות ואשר עיניו פקוחות על כל דרכי בני אדם לתת לאיש כדרכו וכפרי מעלליו, ועומד ומתחנן מעומקא דליבא, ומתפלל תפלת וידוי "אתה יודע רזי עולם ותעלומות סתרי כל חי אין דבר נעלם ממך ואין נסתר מנגד עיניך", וכאלו שומע אנכי בקשתו, אדמה לי שהוא מפיל תחינותיו לפני השי"ת ואליו ית' ישא נפשו כי יודיע לו ד' הדרך הטוב ויורנו בדרך יבחר וכי הוא ית' יוציא מרשת רגלו.

התוכלו אהובי ויקירי לצייר לכם, ולתאר לפניכם, את מצב רוחי בשעה הארוכה הזאת ביושבי באחת הפנות מהחדר הגדול הזה, ובראותי לפני את העלם הזה אשר בעוד שעות אחדות מיועד להיות חתנו של עטרת תפארת ראשנו כ"ק אדמו"ר שליט"א, וממנו הוא עתיד לבנות בית בישראל, וכל רז לא נעלם ממנו... וגם מכם! האם לא בכיתי גם אנכי אתו? האם לא התחברתי והשתתפתי אתו בתפלתו, בתחנונו ובבקשת רחמים מקירות לבו?

הטרם אדע כי בדרכיו של העלם המהולל הזה, תלויים גם דרכי ומעללי זרענו וזרע זרענו, וברצות ד' דרכיו, תרוממנה קרנות צדיק גם אויביו ישלימו אתו, ודרכו דרך החיים ותוכחת מוסר, גם דרך חסידיו ישמור... ועל דא ודאי קא בכינא, ובכו תרווייהו. והנה שערי דמעה לא ננעלו, ובוודאי נתקבלו תפלתנו לפני אדון כל, ויצליח בהצלחה גדולה בהדרך הישר אשר בו בחרו אבותיו רבותינו הק' זי"ע נבג"מ זצ"ל, ויראה צדיק וישמח בו וגם חסידיו יעלזו.

ואמרתי אני ללבי, לשבח ולהודות להשי"ת על מה שעניי רואות, ודי לי העבר וההווה, ולפני הלא עומד לנגדי מענדיל בן לויק הידוע ומפורסם לכל שנולד ונתחנך בטהרה וקדושה ויראת ה' עליו כל היום.

וכהיום הזה הלא רק יראת ד' היא אוצרו, פשפשתי במעשיו בבית ובחוץ, ות"ל כי לא מצאתי בו שום כתם וסדק, שלם הוא בנפשו רוחו ונשמתו, תלמודו בידו בצירוף מעשה אבותיו היראים.

וברעיונות האלו עליתי למעלה ממנו דור אחר דור, ידעתי ולא מצאתי טוב ממנו, ורואה אני רק טוב וטוב, שמחתי בהרעיון הזה כעל כל הון, ואמרתי אודה לד' כי טוב, וכי לעולם חסדו, וזכות מסירת נפשו וגופו של רבינו הקדוש שליט"א בפועל אשר עינינו ראו ולא זר, יעמוד לו לזרעו, וזרע זרעו, עד ביאת הגואל צדק בב"א אשר לא תכבה נר ישראל. איך בין געווארן שטארק פריילאך [= נהייתי שמח מאד].

ויהי ככלותו להתפלל, ויסב פניו מהקיר אלי. התבוננתי בו והסתכלתי בפניו הלבן כסיד ועל גופו החלש מהתענית ורוב העבודה כל היום, מאד נכמרו רחמי עליו, שאלתי ובקשתי להניח ולהנפש מעט, אך הוא לא ענה לי כלום. כי כל היום לא דיבר אתי דברי חול אף מלה אחת, וחשבתי אולי נצטוה על זה, ויפתח את הראשית חכמה ללמוד.

יציאת החתן לקבלת פנים

הוא הכין את עצמו במלבושי כבוד והדר, ומה מאד שמחתי בראותי עליו קאפאטע של משי, ואבנט חגור עליו, וועדליק עס פאסט פאר אונדזער רבי'נס שליט"א א קינד.

עד אשר נקראתי אל הטעלעפון ושאלו ממני אם מוכן הוא החתן להקבלת- פנים, וענית "כן" ומסרתי לו השאלה, וכי ההכרח אשר יכין את עצמו בלבושיו המוכנים להחופה ובטח במהרה יבאו ליקח אותו להישיבה תו"ת אשר שם יה' הקבלת פנים.

ובאמת לאמיתו, הלא בחוש אני רואה עלם יקר הערך, למדן מופלג, ירא אלקים באמת, חגור באבנט משי, יושב בתענית, לומד כל היום ראשית חכמה, טבילתו ותפלתו בכוונה אמיתית לשם שמים, כי בטבעו הלא ידעתם כי רחוק הוא ברוב עקשנותו בטבעו וטבע אבותיו לעשות מה בשביל אחרים ולפנים, ואף אם יודע הוא גם מה שחוץ ממנו בחול, הלא בדעת יודע הוא גם להבדיל בין קדש לחול, ולא נתחלל חלילה אצלו קדושתו אף כמלא נימא, ומה לי עוד?

שפאליערקא? קאסטראמא? ריגא? והכל כחלום יעוף, ועתה? הלא לשמוח באתי ומעיני יורדות דמעות טפין טפין, מה זה? האם על זה באתי עד הלום, וברעיון זה והנה האטא נגש אל חצר הישיבה.

הקבלת פנים

הכל עמדו ממקומם לכבוד החתן
עד אשר ישב על כסאו המוכנה
לפניו בין מקומו של רבינו שליט"א
וחותנו של רבינו שליט"א

לפני שער חצר הישיבה עמדו שנים-שלשה פאליצאנטין [= שוטרין] על המשמר, להעביר ולהכניס להחצר פנימה ולאולם הישיבה רק לאלה אשר להם כרטיס-כניסה וגם אשר נקח ממנו שוחד אזאלט [= סוג מטבע פולנית בעלת ערך גבוה] או חמשים גראשען [= סוג מטבע פולנית בעלת ערך נמוך]. לבד מהגנבים פראפעסיאנאלן [= מומחים] דעי"ת ווארשא אשר להם הרשות נתונה ליכנס וליצא בכל עת, ולכל מקום שלבו חפץ...

יש דורשים לגנאי, כי עסק הגנבה יתנהל בשותפות עם הפליצאנטין בכל המקומות אשר אלפי אנשים יתאספו ויתקבצו במקום אחד ודוחפים ודוחקים זה את זה, כי אז הוא זמן היותר מוכשר לפניהם להוציא הכסף מכיסי בני אדם בעת דחקו ודחפו, ולהפשט מעליו תכשיטין היקרים, והכל יעשה בהצנע לכת, ברוב מהירות ובאומנות גדולה.

בעיני ראיתי אצל אחדים מאנשים הגנבים ל"ע שם בעת החופה אשר החתן בבגדם פנימה, ובפה מלא סמכתי בידי הגנב שוחט

וכן הי'. הוא הכין את עצמו במלבושי כבוד והדר, ומה מאד שמחתי בראותי עליו קאפאטע של משי, ואבנט חגור עליו, וועדליק עס פאסט פאר אונדזער רבי'נס שליט"א א קינד [= כיאה לבנו של הרבי שליט"א]. לשמחתי אין קץ, וגם אתם אהוביי ויקיריי שמחו ורגנו כי זכינו לראות דור ישרים יבורך מרבינו הקדוש שליט"א כן יזכנו השי"ת לראות דור כזה מזרע זרעו עד עולם.

בערך שעה ששית נפתחה הדלת מהחדר ונכנסו שנים, האחד הוא חתנא דבי נשיאה הרש"ג שליט"א, והשני דודו של רבינו שליט"א הר"מ שי' הארינשטיין, הם באו ליקח את החתן להישיבה.

מהם נודעתי אשר לא רק החתן והכלה מתענים ביום החופה אך גם רבינו הק' שליט"א והרבנית שליט"א ובנותיו שי', עליתי למרום לחשוב מחשבות עליון ביום ההוא, שאלתי את פיהם אשר ואולי שמעו וראו מה מרבינו שליט"א בהיום הזה, אבל מרוב טרדותם לא נעניתי כלל, ואפשר מטעם פשוט כי גם הם לא ידעו דרכיו כל היום, כי סגור ונעלם הי' מעיניהם.

אפס אני חפצתי מאד לצייר לפני את עבודתו של רבינו שליט"א ביום ההוא, תפלתו עם עליות נשמתו, התראותו וקריאתו על החתונה את רבינו הגדול זי"ע נבג"מ זצ"ל, עס האט זיך מיר אלעס געוואלט וויסן, אפילו דאס וואס מען טאר מען ניט אויך [= רציתי לדעת הכל, גם מה שאסור], והייתי בהתרגשות עצומה ביושבי בהאטא עת נסענו אל הישיבה עם החתן. חשבתי כל העת ושאלתי את עצמי: איך? ווארשא? תומכי תמימים? ליובאוויטש? רוסטוב? לנינגרד?

מהאדמו"רים באו: הרבי מזלטופול, הרבי מ[נובו]מינסק והרבי מראדזין. ומהרבנים: הרב מפיעטקוב, ר' מנחם זעמבא והרב (מדובז'ץ) [מדוקשיץ].

בערך בשעה 6 הגיע המחותן, הרבי מליובאוויטש. חסידיו קבלו את פניו בשירה ובאיחולי מזל-טוב מכל עבר.

הרבי נכנס למשרד הישיבה, התיישב והמתין לחתן. הרבי נעול נעליים ומכנסיו ארוכים. צווארון קשה, עניבה הדורה, קפטה של משי ושטריימל.

כעבור 15 דקות הגיע החתן ברכב. אלפי האנשים שבחוץ קידמוהו בתשואות. מראהו החיצוני הרשים אותם.

החתן הוא בנו של הרב דיקטרינוסלב, ושמו הרב מענדל שניאורסאן (קרוב משפחה של הרבי).

הרבי והחתן קידמו זה את זה בלבביות ונכנסו לאולם הראשי.

כאן כבר היתה הצפיפות גדולה ביותר. לאי-סדר גרמו האנשים שחדרו ללא הזמנות.

הרבי והחתן התיישבו בראש השולחן, והחלו ב"עריכת חסידות". השולחן הגדול היה מכוסה במפה נאה. החב"דניקים הזקנים ישבו בשקט והאזינו בקשב רב ל"תורה" שאמר הרבי. ליד הרבי הועמדה עוגת "טורט" גדולה, מקושטת בפרחים ובמפיות, אך איש לא נגע בה, גם לא החסידים.

בערך בשעה 6:30 הגיע רכב פרטי, שהביא את הכלה ואמה, הרבנית מליובאוויטש. לשמאלה של הישיבה נמצא האולם עבור הנשים; האולם הראשי היה מקושט בצורה יפה מאד, בפרחים ובנורות חשמל. בראש, בכורסא גדולה, ישבה הכלה, וסביבה אמה ובני המשפחה.

הכלה היא בתו השניה של הרבי ושמה מוסיא.

אולם הנשים הצטיין באלגנטיות ובפאר.

הקהל לא חדל מלנגן שירים חסידיים שונים, ובינתיים נערכו ההכנות לחופה.

בערך בשעה 8 התקיים ה"באדעקעניס". הטקס היה קצר ורגיל. ברכו זה את זה ב"מזל טוב" חרישי, ובשעה שהתזמורת - בניצוחו של מר מיטמן - רצתה לפצוח בנגינה, לא הניחו לה.

אופייני הדבר, שלא הניחו לשום "בדחן" ללוות בשירתו את החתן והכלה, ובעיקר התאמצו שתהיה כמה שפחות "טקסיות".

החופה נערכה בחצר, שהיתה מוארת בעשרות נורות חשמל. מזג-האוויר היה גרוע מאד, אך אעפ"כ היתה החצר מליאה באלפי סקרנים. מחלקה גדולה של שוטרים שמרה על הסדר ופינתה את הדרך לפני החתן, הכלה והמוזמנים, שירדו אל החופה.

בראשונה הוליכו את החתן; מפני שהוריו לא היו יכולים להגיע לחתונת בנם, לא הניחו שיוליכוהו לחופה בלוויית מוסיקה. ברגע שהחתן נראה על פני החצר, נוצר שם דוחק כה גדול, שהאנשים נפלו לתוך הבוץ, חלחלה אחזה את הנשים והילדים זעקו.

הגנבים ניצלו את הדוחק לחיתוך כיסים ו"כיס" ארנקים מלאי כסף וגם ריקים. כך, למשל, גנבו מרבה של (דובז'יץ) [דוקשיץ] הרב שיינין, מהאדונים רוטשטיין, לעוויט ואחרים. בשעה שאחד הגנבים ניסה לשלוף ארנק מכיסו של זקן אחד, תפסו אותו והובילוהו למשטרה.

אחר-כך בא הרבי, אחר הכלה. עתה ניגנה התזמורת את ניגונו הידוע של הרבי, ומאות חסידים סייעו לה בשירתם.

את הכלה הוליכו הרבי והרבנית. הדבר נמשך זמן רב, עד שהמשטרה פינתה להם את הדרך.

החופה נמשכה כמחצית השעה. את הברכות הראשונות אמר הרבי מליובאוויטש, שהיה גם "מסדר הקידושין". את הכתובה קרא הרבי מראדזין - ו.. מזל-טוב! מזל-טוב!

זיקוקי אש ריחפו באויר. החסידים שרו והתזמורת ניגנה מארש ליובאוויטשי.

על סף חדר הייחוד קידמו את פני הזוג הצעיר בחלה גדולה ובשירה.

בכך נגמר החלק הרשמי שהתקיים בישיבה שברחוב מלאווסקא 7, ואז החל החלק הבלתי-רשמי באולם החתונה שברחוב פאנסקא 35.

שם היתה מוכנה סעודה למאתיים אורחים מוזמנים. האולמות היו מקושטים בצורה נהדרת, והשולחנות ערוכים באופן הנאה ביותר.

התזמורת ניגנה מוסיקת ריקודים, וכך שרו ורקדו עד אור היום.

אל תדמו יקירי כי מלתא דבדיחותא אני מספר לפניכם. הרבה צער ועגמת נפש הי' לנו מזה לכל אנ"ש שי' שם מרוב הגנבות של כסף ופאספארטין [= דרכונים], גם שטרות נחוצות, ועלינו אנ"ש לזכור את זאת לחופת שיינדעלע תי' אם תהי' גם היא בווארשא לשמור את עצמנו...

נחזור לעניינינו: נכנסנו ברוב פאר והדר לאולם הישיבה אשר כבר הי' מלא אנשים מפה אל פה, עוד הרבה יותר מאתמול, אדמורי"ם, רבנים גאונים מפורסמי עולם, כל חשובי וטובי עיר תהלה ווארשא קארעפאנדעטין [= כתבי עתונות] מכל מכתבי-העת - "הצפירה", "מאמענט", "היינט" "עקספרעס", ועוד ועוד. יושבי ראש דאגודת הרבנים בפולין אגודת

ובודק כיסו של זה, אשר סכינו הי' חד וחלק על צד היותר טוב ולא הי' מקום לחשדו בפגימה דקה מן הדקה ובהעדר הרגשה חלילה וחלילה... גם אין בעבודתם שום חשש משום צער בעלי-חיים כי הנשחט הנגנב אינו מרגיש כלל וכלל בעת השחיטה והגנבה וגם בהאחיזה ותוקף אגודל, בכניסתו לכיסו ובהוצאתו משם...

ואין בהם גם מדת גסי הרוח להבחין בין עשיר לעני. מי לנו גדול ובטלן גדול מהרב ר' לייב שי' שיינין והנה גם אותו לא רצו לביישו ולהכלימו ובין כל העשירים הוציאו גם מכיסו העשרה דאלאר אשר הביא אתו על החתונה...

עומד לנגדו". עד כאן לשונו הזהב והטהור אשר אמר כלפיד אש.

וכל העם שומעים את קולו ורואים את האש בוער בתוכו, ובפועל ממש נזדעזעו כולם בחיל ורעדה אשר אחזתם וינועו ויעמדו מרחוק, ותיכף ומיד אחר הפתיחה המבהילה הזאת פתח רבינו שליט"א ואמר את המאמר דא"ח "לכה דודי לקראת כלה". המאמר נמשך בערך חצי שעה, לא יותר, אבל ארוכה מארץ מדה הוא באיכותו.

ה"בעדעקינט" והברכות

נכנס רבינו הק' שליט"א ביחידות עם החתן להחדר הקטן . . לברכו ברכת אבות לבנים שקודם החופה.

אחר המאמר הזה, נפסק השלחן, והחתן עם השושבינין יצאו מחדר הזה אל העזרת-נשים אשר בחדר השני, ג"כ גדול ומפואר ברוב הוד ותפארת, אילנות נאות גדולות עם הרבה פרחים ושושנות עמדו בחדר של הכלה אשר עשו הנשים, מכירי ומקורבי, לאות אהבה ולסימן טוב, עם הרבה נרות של עלעקטרא נתונים בהם להאירם ולהראות את פרחם כי חיות הנה, ויהי לחן ולתפארת בעיני כל רואיהם, ועשו הצמחים האלה רושם גדול על נפשי בעת נכנסתי להחדר הזה.

ופתאום הנני בגן ירוק פורה צומח ופורח כמו בימי האביב הטובים והבהירים, והכלה המהוללה היפה בנשים יושבת בתוך הגן הזה מקושטת בטלית נאה, מהודרת ברוב הדרה, פני' הלבן כסיד ברוב חן ויופי עם יראת אלקים, נשקף כמו שחר, מהיער פרחים

הרבנים דווראשא באי-כח מדז'שוינט [= ארגון הג'וינט], בית היתומים, ומאנשטאלטין [= מוסדות] כאלה, הכל עמדו ממקומם לכבוד החתן עד אשר ישב על כסאו המוכנה לפניו בין מקומו של רבינו שליט"א וחותנו של רבינו שליט"א.

דומי' ארוכה שררה בכל הבית הגדול הזה, ופתאום נשתנו פניו של כ"ק אדמו"ר שליט"א, אזיל סומקא ואתי חיורא, וממש דומה למלאך ד' צבאות, מעיניו הטהורות מפיקות ונוצצות ניצוצי אור זכים וצחים ככוכבי בוקר, וד' נתן את פחדו על כל רוב הנאספים, ופחדו ורגזו איש אל רעהו, כי נפלה חרדה על כל העם, אשר אין לתאר.

ויפתח ד' בחכמה את שפתיו ויאמר בזה"ל: "ידוע ומפורסם אשר בעת שמחת נשואין קומען נשמת האבות מן העולם האמת. ביז ג' דורות למפרע איז בכל ישראל, און עס איז פאראן וואס מער און מער, וואס אין דעם איז מדריגות שונות [= ידוע ומפורסם הוא שבעת שמחת נישואין, נשמות האבות באות מן העולם האמת. עד שלושה דורות אחורה זה בכל ישראל, ויש גם יותר ויותר, ובזה יש מדריגות שונות]. ובתור הזמנה לנשמת הצדיקים הוד כבוד קדושת אבותינו רבותינו הק' אשר יבאו אל החופה ולברך את הזוג, וועט מען איצט ריידן א חסידות, וואס א חלק איז פון אלט'ן רבין, א חלק איז פון מיטעל'ן רבין, א חלק פון עלטער זייד'ן, א חלק פון זייד'ן, דער עלטער-זיידע של הכלה, א חלק פון עלטערעלטער זייד'ן של החתן, א חלק פון טאטען, דער כלה'ס זיידע. האומר שמועה בשם אומרו יהא רואה כאלו בעל השמועה

אשר סמוך הוא למקום מושבה של הכלה, להלבישו בכבודו ובעצמו את הקיטל הקדוש הנעשה מחלוקו של רבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה ולחגור אותו באבנט של משי אשר הכין עבורו, והעיקר לברכו ברכת אבות לבנים שקודם החופה.

גם נקראו להחדר הזה חותנו של רבינו שליט"א, מורנו הרב ר' אברהם שליט"א, בן בנו של אדמו"ר הצ"צ נבג"מ זי"ע זצלה"ה, עם כל הרביים האדמו"רים שליט"א שיברכו כל אחד ואחד בכחם ובכח של אבותיהם הצדיקים זי"ע זצלה"ה. את כולם קרא רבינו הקדוש שליט"א שיברכו את החתן שי' וכן הי' כי מלאו את בקשתו.

ושושנים עם ערוגות הבשם אשר סבבוה מכל צד ופנה.

אמה הרבנית שליט"א עם אמה זקנה הרבנית הגדולה שליט"א עם כל הנשים הכבודות, ורבות בנות אשר באו לכבודה של הכלה עומדות עלי' ויאשרוה ויהללוה.

וכלן מחכות בצמאון וכיליון אשר בעוד רגעים אחדים יבא החתן המהולל לכסותה בצעיף והעטרה אשר מוכנה ברוב פאר והדר והכל רוצים לראות את האפיריון אשר עשו לה ולהריח מריח בשמיו הטוב.

בדרך הילוכם עם החתן, נכנס רבינו הק' שליט"א ביחידות עם החתן להחדר הקטן

שי' והחתן שי' באמצע, הם השושבינין הולכו אותו בשע"ט ומוצלחת אל החופה, וכל הסובבים ומלוים אותם, נגנו בקול בינוני בדמעות את ניגון רבינו הזקן זי"ע זצלה"ה הידוע.

רוב הרעש גדול, הריצה, הניסה, הדחיפה והדחיקה, הזעקה והצעקה אשר הי' בעת ההיא ובשעה הזאת בהחצר של הישיבה - לא אוכל בשום אופן לשער לפניכם. אנשים נשים וטף מלאו את כל החצר הגדולה הזה מפה אל פה, ארכו ורחבו של החצר בערך עד אלף קוואד' סאזען [= מידת שטח], הרבה מאורות של עלעקטרא נמשכו עליו מלמעלה להאירו ברוב אור.

החופה עמדה באחת הפנות מהחצר, והכל רצו ליקרב אל החופה ומי שכחו הי' גדול לדחוק את חברו לא בבקשת סליחה ח"ו - הוא קפץ מראש. מובן הדבר אשר לאו כל מוחא סביל זאת.

אחרי אשר העמידו השושבינין הנ"ל את החתן תחת החופה בשע"ט חזרו אחרי הכלה להוליכה לחופה בש"ט, ואתה עמה הלכו משתי צדדי' אמה הרבנית שליט"א אמה זקנה הרבנית הגדולה שליט"א ודודתו של רבינו שליט"א מושקא'ת' אחותו הצעירה של רבינו הגדול נבג"מ זי"ע זצלה"ה, ואחריהם כל הנשים ובנות רבות עם כל העם רב אשר הי' שם באותה שעה.

אנכי עמדתי עם גיסי, דודכם שי', ועם בנו בריחוק מקום, בעיני לא ראיתי מאומה כי לפני עמדו אלפים אנשים שי' אבל גיסי שי' עלה ברוב עמל ויגיעה, ואפשר גם סכנת נפשות, על גג של בנין אחד הסמוך אצלנו גם את בנו שי' לקח אתו על הגג ההוא עם עוד

אופן וסדר הברכות לא ראיתי ולא שמעתי מספרים מהם, אך נודע לי, כי אחד מהם, הצדיק העניו התמים מרוב תמימותו וענותנותו מסרב הי' לגדול באמירתו קטונתי מכל החסידים ומי אנכי אשר ארהב עוז בנפשי לברך את הגדולים ולעמוד במקום גדולים. אפס לא הועילו לו רוב קטנותו בעיני עצמו אחר כי גדול וקדוש הוא בעיני כל יודעיו ומכיריו, ויברך גם הוא בפרישת ידיו על ראש החתן את החתן והכלה, ויהי רצון אשר כל הברכות האלו אשר יצאו מפיהם הקדושים של הצדיקים האלה יחולו על ראשם של החתן והכלה.

אחר הברכות האלו יצאו החתן עם השושבינין ויכנסו אל חדר הכלה לה"בעדעקנס", ומרוב הדחיפות והדחיקות אשר הי' שם ברגעים הללו לא ראיתי כלל וכלל את אופן וסדר הנעשה שם כי מרגעים האלו התחיל לשרור הבלי-סדרים, ורק המעט אשר ראיתי ושמעתי, אותו אספר.

החופה והקידושין

אח"כ קדש החתן את הכלה כדת משה וישראל.

חיש מהר אחרי ה"באדעקנס" התחילו הכל רצים מאולם הישיבה אל החצר פנימה למקום החופה והכל בחפזון ובמנוסה גדולה, בכוונתם לנחל מקום אצל החופה בקרוב.

אני לא רצתי, עמדתי וחיכיתי על החתן והמחותנים שילכו הם בראש כמות וכן עשו הרבה מהאורחים הנכבדים וכן הי', כי לכולנו נתנו נרות בידנו ועשינו שתי שורות אשר דרך שם עבר רבינו שליט"א, דודו הרמ"ה

שורר בין כל הנאספים, וממש נדמה לנו כי קולו של מלאך ד' צבאות, שומעים אנחנו מגן אלקים, ולא אגזים אם אומר כי ברגעים האלו אשר שמענו מפיו הק' "אשר יצר את האדם בצלמו ובצלם דמות תבניתו" כולנו חזרנו בתשובה אמיתית כמו בעת צעקו לפני תקיעת שופר "ערוב עבדך לטוב".

אשרי און שמעה כל זאת, ונזכה כלנו יחד לשמוע במהרה בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה.

אחרי הברכות ושבירת הכלי והנה רעש גדול מתנשא באליפות מזל טובים בקול מצהלות חתנים בתוף ומחול בנבל וכינור נגנו ורקדו לפני החתן והכלה.

(עד כאן הגיע לידינו)

הרבה אנשים אשר עמדו שם אתם ומשם ראו את הכל.

ואחרי אשר הביאו את הכלה, שמעתי כרוז מידידנו ר' פייביש שי' זאלמאנאו אשר מכריז כי כל הצעירים ירחקו מהחופה ויתנו מקום להזקנים ורק הם הזקנים שי' יעמדו על החופה ויסבבו אותה, וכן הי'.

אח"כ עשו את ההקפות הכלה ת', רבינו הק' שליט"א, הרבנית שליט"א, הרבנית הגדולה שליט"א, דודתו מושקא ת' עם אישה - הרמ"ה שי'.

אחרי ההקפות שמעתי הברכה הראשונה מפיו של רבינו הק' שליט"א, ויהי אך בהשמע קולו כקול מים רבים, חרדה גדולה נפלה על כולנו, כי הוד קולו ברוב מרירות ובקול חרדה ברמה נשמע ויחרדו כל העם אשר בהחצר, וכרגע נפסק הרעש גדול מהעם, ודומי' ארוכה שררה בכל החצר, וקולו הערב ומתוק אשר מקול בכי ותמרורים של ששון ושמחה יחדיו הי' נשמע גם למרחוק ודמעות רבות כמים נשפכו מעיני כל העומדים שם אז, וממש נמס לבבו של כל אחד ואחד בעת הברכה ההיא יצאה מפיו הקדוש.

אח"כ קדש החתן את הכלה כדת משה וישראל.

מכל האדמורי"ם שליט"א אשר עמדו שם לא נתכבדו בשום כיבוד, רק אחד מהם, הראדזינער שליט"א, עליו נפל הגורל לקרוא את הכתובה.

ואח"כ פתח עוד הפעם רבינו הקדוש שליט"א את פיו הקדוש ויברך בקול רם וחזק מפנימיות נקודת לבבו הטהורה את השבע ברכות, ועוד הפעם גיל של רעדה וחרדה

שמחת הנישואין מעבר למסך הברזל

בעומדנו על מאורעות חתונתו של הרבי, ראוי לזכור את אירוע החתונה השמח, אך הכאוב כאחד, של ההורים הדגולים, הגאון החסיד המקובל רבי לוי יצחק שניאורסון זצ"ל, רבה של יקטרינוסלב, ורעייתו הרבנית הצדקנית חנה ע"ה.

הם עמדו במקום משמרתם ברוסיה הסובייטית באותן שנים קשות, כשהם מנותקים מבנם יחידם בעת נישואיו.

ההורים הדגולים, שפעלו במסירות נפש למען קיום התורה והיהדות בארץ רוסיה, היו מנועים מכל וכל לצאת מגבולות המדינה ולהשתתף בשמחת בנם הגדול.

בלית ברירה, נאלצו ההורים לערוך "חתונה מקבילה" בביתם, אירוע חגיגי עם ידידים ומכרים, שהביעו את השתתפותם בשמחה.

רשמים מאותה שמחה מיוחדת מוצאים אנו ברשימותיה של הרבנית חנה ע"ה, זכורות אלו העלתה על כתב הרבנית חנה כעשרים שנה לאחר התרחשותם (י"ד כסלו תש"ט):

חגיגת חתונת הרבי ביקטרינוסלב

עשיתי הפסקה בכתיבה, וכבר זמן רב שלא כתבתי.

היום הוא י"ד כסלו תש"ט, יום חתונת בננו מענדל עם ב"ג מוסיא שליט"א. יום זה מזכיר לי גם את גדולתו של בעלי ז"ל.

היה זה בשנת 1928. התעמולה האנטי-דתית התנהלה אז בעוצמה רבה, אם-כי עדיין נותרו בתי-כנסת מעטים, והיתה קהילה יהודית-דתית רשמית. מפלגות שמאל יהודיות כבר לא היו קיימות באותה שעה.

באותה שעה כבר נלקחה מאתנו מחצית מביתנו, ולשימושנו הושארו שלושה חדרים בלבד. חלקו הגדול יותר של הבית ניתן, כמובן, ל"שכנינו" החדשים.

החתן והכלה לא היו עמנו, אבל רצינו לשמוח גם כאן ביום חתונתם. שכירת אולם לא היתה אפשרית באותם ימים.

שכננו היה מהנדס, שלא יכול היה לסבול את ההנהגה האורתודוקסית בביתנו (באותם ימים היה מגיע עדיין קהל ניכר לשמוע מאמרי חסידות, ולהתוועדויות בימי חג היו מגיעים רבים), ולכן יצר הפרדה מוחלטת בין שני שטחי המגורים, כדי שדירתו תהיה מופרדת כליל מזו שלנו.

כששמע שכן זה ממקור כלשהו בעיר שבכוונתנו לערוך מסיבה כלשהי לרגל החתונה - פרץ את אחד הקירות, שהפך לפתח כניסה מדירתו לדירתנו, הוציא מדירתו את

כל הרהיטים ויצא מהבית, כשהוא מוסר לרשותנו את הדירה למשך כל הזמן שיידרש לנו. כך היה לנו מקום נרחב לצורך החגיגה, שכן האולם הגדול שבבית היה כלול בחלק שנאלצנו להעביר לרשותו של השכן.

שלחנו הזמנות, והעיר כולה ניצלה את ההזדמנות להביע את רגשותיה ואת הכבוד שרחשה לבעלי. ההשפעה הרוחנית היתה כה גדולה, עד שהשמחה לא נשאה אופי של שמחה פרטית, אלא של מין מפגן דתי.

אורחים רבים התאספו מהערים הסמוכות - נוסף, כמובן, על קרובי המשפחה - והגיעו כמה מאות מברקים. בערב החגיגי שערבנו בביתנו השתתפו נציגי הקהילה המרכזית של המחוז, ובנוסף לכך כל בית-כנסת בפני-עצמו (כל בית-כנסת הוגדר כקהילה נפרדת קטנה) שלח אף הוא נציגים מחבריו. רבים מהם הגיעו עם נשותיהם.

כל זאת - אין לשכוח - בתקופה שבה אסור היה לקיים קשר כלשהו עם מנהיגים דתיים (או כפי שנקראו ברוסית: "כוהני פולחן"), וניתן היה לאבד משרה באשמת קשר שכזה. אך הציבור לא התחשב בסיכון, ומספר רב של רופאים ומשפטנים נכבדים, שתפסו משרות בכירות ב"איספולקום" ובמועצת העיר, הגיעו לשמחה ובילו בביתנו כל הלילה.

שירות המברקים עבד באותו יום במיוחד כדי להביא את מברקי הברכה שהגיעו. למשך יומיים אלו אף ניתנה הרשות לקבל מברקים בלשון-הקודש - שפה שהשימוש בה כבר היה אסור בתכלית האיסור. מטבע הדברים, גם אנו עצמנו כתבנו בלשון-הקודש, וקיבלנו תכתובות בשפה זו. ניתנה אף הוראה שכל המברקים המיועדים עבור שניאורסון והקשורים לחתונה לא יעברו צנזורה.

כל זאת - בתקופה שבה כל רב פחד
ללכת ברחוב בחופשיות, בשל עוצמת
החשדנות שבה היו מביטים לעברו!

בכלל, את אווירת ההתוועדות של הקהל
באותו לילה - לא ניתן להביע בכתב.

נוסף על הצער הניכר מעצם אי-
השתתפותנו בשמחת נישואי בנו בכורנו,
ריחפה באוויר ביתנו התחושה שלא נזכה
להתראות עמו במהרה, וגעגועים - היו
גם היו. היה זה מצב בלתי-ניתן לתיאור;
ייסורים במובן הכללי והאישי כאחד.

בעלי רקד יחד עם חותנו (הרה"ג ר'
מאיר שלמה הלוי ינובסקי ז"ל) ועם אחיו
(הרה"ג ר' שמואל שניאורסון ז"ל) -
כולם כבר בעולם האמת. על-אף שסברנו
שמניין המתכנסים לא יגיע אפילו
לשלושים, בשל מצב-הרוח האיום ששרר
באותם ימים, בפועל השתתפו כשלוש-
מאות איש.

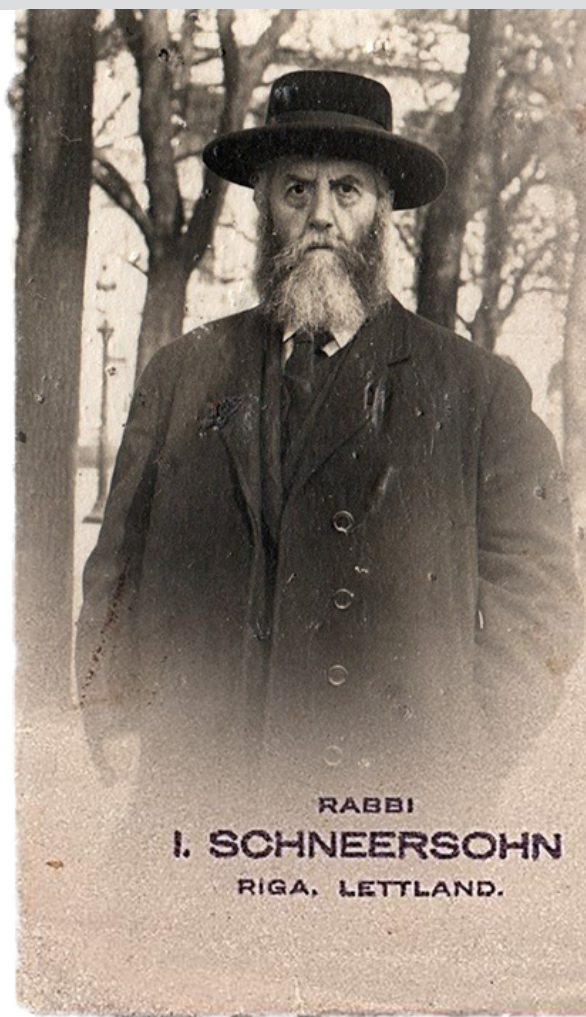
ריקודם של הרבנים נמשך זמן רב, ובמשך
כל הזמן עמד כל הקהל וצפה בהם, ללא

יכולת לעצור בעד הדמעות. זה היה סוג השמחה ששרר שם.

בבוקר, לאחר שהיום האיר כבר לחלוטין, הלכו כל המשתתפים איש איש לעבודתו. בעלי רומם
אותם כביכול אל עולם אחר בהשפעתו עליהם. איש לא רצה לחשוב על המחיר היקר שהוא עלול
לשלם על התקרבות זו אל בעלי ועל ההשתתפות בהתוועדות זו.

אני זוכרת שעם יציאתם אמרו לי הד"ר ברוך מוצקין ונכדו של ר' יצחק אלחנן, עורך-דין במקצועו,
שמעולם לא חוו לילה שכזה בחייהם, ולעולם לא ישכחו זאת - התוועדות שכזו, אדם בעל כוח
רוחני שכזה! יהודים שומרי-תורה, צעירים וזקנים כאחד, וחסידיים בפרט - הכל היו שותפים
לתחושה זו שלהם.

עדות נוספת לשמחה מופלאה זו, מוצאים אנו במכתב נדיר שכתב רבי לוי יצחק שניאורסון זצ"ל,
המבטא היטב את רגעי השמחה והכאב שהיו בשמחת הנישואין. את המכתב שלח ר' לוי יצחק
לארץ הקודש אל גיסתו, הרבנית רחל ע"ה - אלמנת אחיו הרה"ג שלום שלמה ע"ה. במכתב זה
מודה ר' לוי יצחק על הברכות ששיגרה הגיסה ומביע את רחשי לבו באותה שעה:

"לזכרון טוב... אשר סגולה יהיה לכל מילוי דמיטב"

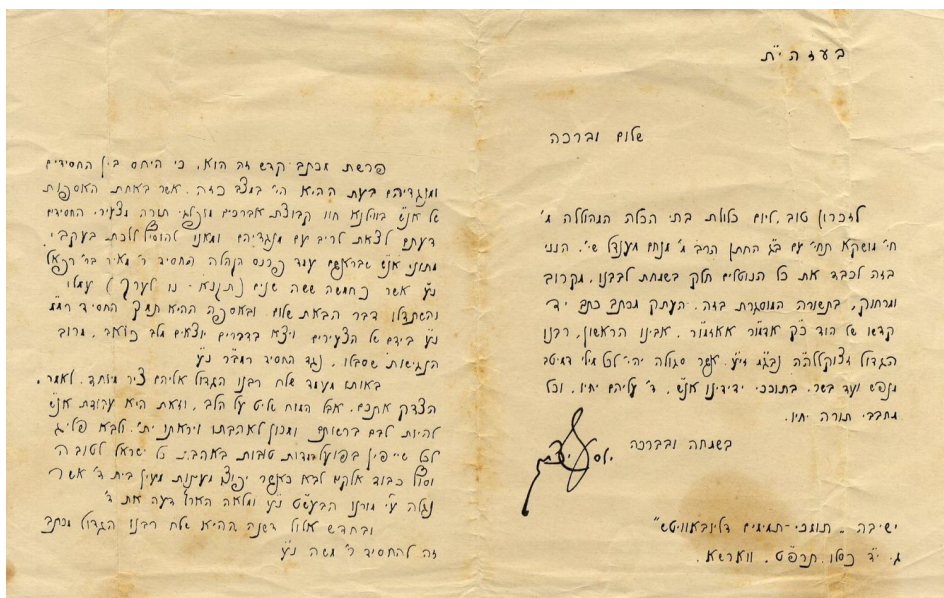
סקירה קצרה אודות
ה'תשורה' הנדירה
מחתונת הרבי

אדמו"ר הזקן, ומצדו השני, כלפי חוץ, נדפסו שלושה צילומי קטעים קטנים - האחד, שנכתב בלשון הקודש, אף הוא בגוף כתב יד קדשו של אדמו"ר הזקן, ושני הקטעים האחרים נכתבו ברוסית על-ידי אדם אחר.

לכתב היד צורף, בגיליון נפרד שנכפל לשנים, מכתב מיוחד שנכתב בידי אדמו"ר הריי"צ (והועתק ע"י מזכירו הרה"ח ר' חיים ליברמן ע"ה), שבו פירט את השתלשלות

באמצע סעודת החתונה בי"ד כסלו תרפ"ט, שעה שהסיבו המסובים ליד השולחנות הערוכים, צוה כ"ק אדמו"ר הריי"צ לאחד מתלמידי התמימים, לחלק בשמו לכל אחד ואחד מהמסובים תשורה מיוחדת - תצלום של מכתב בכתב יד קדשו של כ"ק אדמו"ר הזקן נ"ע.

הגיליון נכפל לשלושה חלקים: מצדו האחד של הגיליון נדפס צילום כתב יד קדשו של

דברי אדמו"ר הרי"צ על פרשת המכתב, בחתימתו הקדושה

בשר, בתוככי ידידנו אנ"ש, ד' עליהם יחיו, וכל מחבבי תורה יחיו.

בשמחה ובברכה,

יוסף יצחק.

ישיבה "תומכי תמימים דליובאוויטש"

ג', י"ד כסלו, תרפ"ט, ווארשא

.

פרשת מכתב קדש זה הוא, כי היחס בין החסידים ומנגדיהם בעת ההיא הי' במצב כזה, אשר באחת האספות של אנ"ש בוויילנא חוו קבוצת אברכים מופלגי תורה מצערי החסידים דעתם לצאת לריב עם מנגדיהם ומאנו להוסיף ללכת בעקבי מתוני אנ"ש שבראשם עמד פרנס הקהלה החסיד ר' מאיר בר' רפאל נ"ע אשר כחמשה ששה שנים

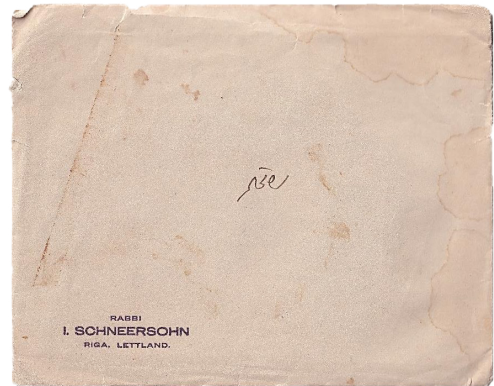
המאורעות שקדמו למכתב, וכן הביע את ברכותיו לאורחי החתונה: מצד ימין נדפס צילום מכתב הברכה, כפי שנחתם בגוף כתב יד קדשו של אדמו"ר הרי"צ, ובצד השמאלי של הגיליון - "פרשת המכתב".

וזה לשונו הק' של אדמו"ר הרי"צ במכתבו:

בעזרת ה' יתברך, שלום וברכה.

לזכרון טוב, ליום כלולת בתי הכלה המהוללה מרת חיה מושקא תחי' עם בן-גילה החתן הרב מר מנחם מענדל שי', הנני בזה לכבד את כל הנוטלים חלק בשמחת לבבנו, מקרוב ומרחוק, בתשורה המוסגרת בזה, העתק מכתב כתב יד קדשו של הוד כ"ק אדמו"ר אאזמו"ר, אבינו הראשון, רבנו הגדול וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע, אשר סגולה יהיה לכל מילי דמיטב מנפש ועד

שליט על הלב, וזאת היא עבודת אנ"ש להיות לבם ברשותם ומכון לאהבתו ויראתו ית', ולבא פליג לכל שייפין [= והלב משפיע לכל אברי הגוף] בפועל במדות טובות באהבת כל ישראל לטובה וסוף כבוד אלקים לבא כאשר יפוצו מעינות מעין בית ד' אשר נגלה ע"י מורנו הבעש"ט נ"ע ומלאה הארץ דעה את ד'.
ובחדש אלול דשנה ההיא שלח רבינו הגדול מכתב זה להחסידי ר' משה נ"ע.

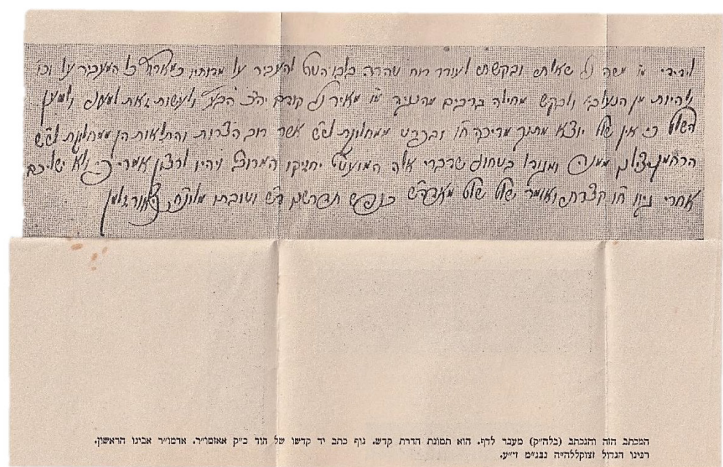

מעטפת ה'תשורה' בחתונת הרבי

(תקנ"א-נו לערך) עמלו והשתדלו דבר הבאת שלום, ובאספה ההיא תמך החסיד רמ"מ נ"ע [= רבי משה מייזליש נשמתו עדן] בידם של הצעירים ויצא בדברים יוצאים מלב כואב, מרוב הנגישות שסבלו, נגד החסיד רמב"ר נ"ע [= ר' מאיר בן ר' רפאל נשמתו עדן].

באותו מעמד שלח רבינו הגדול אליהם ציר [= שליח] מיוחד לאמר, הצדק אתכם, אבל המוח

פענוח כתב יד קודשו של רבינו הזקן: לידידי מו[רנו] משה נ"י [= נרו יאיר] שאלתי ובקשתי לעורר רוח טהרה בלבם הטה[ור] להעביר על מידותיו כמארז"ל [= כמאמר רבותינו זכרונם לברכה] כל המעביר על וכו' ולהיות מן הנעלבים[ם] ולבקש מחילה ברבים מהנגיד מו[רנו] מאיר נ"י [= נרו יאיר] קודם יה"כ הבע"ל [= יום הכיפורים הבא עלינו לטובה] ולעשות זאת למעני ולמען השלום[ם] כי אין שלום[ם] יוצא מתוך מריבה ח"ו [= חס ושלום] ובפרט ממחלוקת לש"ש [= לשם שמים] אשר רוב הצרות והתלאות הן ממחלוקת לש"ש [= לשם שמים] הרחמן יצילנו ממנה ומגודל בטחוני שדברי אלה המועטי[ם] יחזיקו המרובי[ם] ויהיו לרצון אמרי פי ולא ישליכם אחרי גיוו ח"ו [= חס ושלום] קיצרתי ואומר שלום[ם] שלום[ם] מאדה"ש מאדון

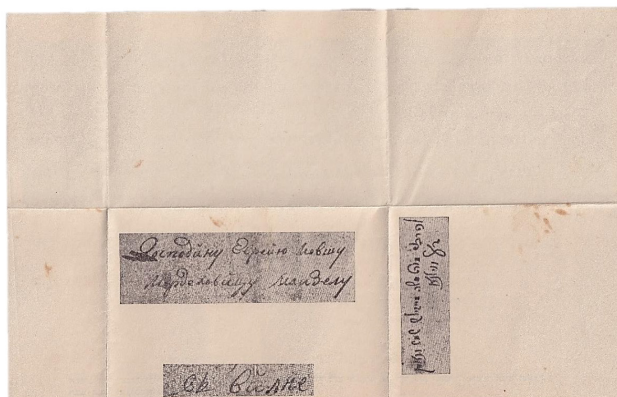
המכתב בגוף כתב יד קדשו של רבינו הזקן

כ"ק מו"ח אדמו"ר [הריי"צ]
שלחו בתור מתנה לחסידים
ואנ"ש בקשר עם חתונתו".

על מנת לוודא שהתשורות
שנשלחו אכן הגיעו ליעדן,
צורף אליהן טופס קבלה,
שאותו התבקשו הנמענים
לשלוח בחזרה למזכירות
אדמו"ר הריי"צ:

"התשורה הקדושה, אצילות
תמונת כתב יד קדש, מכתב
הוד כ"ק אדמו"ר רבינו
הגדול זצוקלה"ה נבג"מ
זי"ע קבלתי בתודה רבה".

בשנים האחרונות - על יסוד אותה הנהגה
ייחודית בחתונת הרבי - רווח הנוהג
במשפחות אנ"ש לחלק 'תשורה' כאות
למזכרת נצח מאירועי שמחה משפחתיים,
במיוחד בחתונות, אך גם בברית מילה או בר
מצווה.

הכתובת לשליחת המכתב, שחלק ממנה נכתב בגוף כתב יד קדשו של רבינו הזקן

השלום] כנפש תדרשנו ד"ש [= דורש שלומן]
וטובתו מלונ"ח [= מלב ונפש חפצה]

שניאור זלמן

פיענוח הכתי"ק: להרבני מו"ה [= מורנו הרב]
משה מייזילש שמש ונאמן דק[הלת] ווילנא
תרגום המשפט ברוסית: לאדון יהודי משה
מורדוכוביץ [= בן מרדכי] מייזליש, בוילנא

ב"ה	
התשורה הקדושה, אצילות תמונת כתב יד קדש, מכתב הוד כ"ק אדמו"ר רבינו הגדול זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע קבלתי בתודה רבה.	
(חתימה)	
יום.....	חודש.....
עיר.....	שמו.....
שם אביו.....	בינו.....
אורצו.....	

בקשת לכתוב ביד

טופס הקבלה שנשלח לחסידים שהשתתפו בשמחה מרחוק
(התפרסם במבוא לספר השיחות תרפ"ח-תרצ"א, ע' יח)

אחרי החתונה, שלחו אדמו"ר
הריי"צ ובאי כוחו - באמצעות
הדואר - עותקים מה'תשורה'
לחסידים רבים ברחבי העולם,
אשר נבצר מהם להשתתף בחתונה
עצמה.

במכתב משנת תשט"ו (אגרות-
קודש חלק י עמוד צט, אגרת ג"ס)
אל מי שעתיד לכהן כנשיא מדינת
ישראל, מר זלמן שז"ר, כותב הרבי
על צילום כתב-יד-קודש זה: "אשר

זכור ימות עולם

י"ד נסלו לאורך
שנות הנשיאות -
קטעי יומנים
מהנעשה ב'בית חיינו'

תשי"ד | חצי יובל

מיומנו של ה'חוזר', הרה"ת ר' יואל כהן ע"ה: "בשנה זו נתמלאו כ"ה שנה - חצי יובל, מחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א, לאריכות שנים בהצלחה בכל עניינו. ולרגלי זה, נכנסו אליו כמה מאנ"ש בליל שבת לאחר קבלת שבת, לברך אותו. כ"ק [אדמו"ר] שליט"א ענה: "אָז עס וועט זיין געזונטע און פריילעכע חסידים, איז פון דעם וועל איך אויך זיין פריילאך" [= כשיהיו החסידים בריאים ושמחים, הרי מכך אשמח גם אני].

בשבת-קודש בבוקר אחרי התפילה היה קידוש בביהכנ"ס, היינו סתם קידוש שעשו אנ"ש. הרבה הלכו אחרי התפילה לביתם, והרבה התפללו, ולהתוועדות ישבו רק חמישה-שישה אנשים.

באמצע איז געווארן א טומל, אז דער רבי וועט ארויסגיין. כמובן שמיד סידרו השולחנות, און מען האט פארכאפט ערטער [= באמצע נעשה "רעש", שהרבי מתעתד לצאת להתוועדות. כמובן שמיד סידרו את השולחנות, ותפסו מקומות], למרות שהיה קהל קטן שהרי לא ידעו מקודם.

ר' לייבל גרונר נכנס לחדרו הק' ויצא משם כשבדיו כוס, יין ומזונות, והתחילה ההתוועדות. כעבור איזה רגעים נכנס כ"ק אדמו"ר שליט"א לביהמדר, וישב על מקומו. זה היה בשעה 12:45, וישב עד 16:15.

כולנו היינו לפני התפילה, וכ"ק אדמו"ר שליט"א ידע מזה, כי אמר באמצע ההתוועדות: "די וואָס האַלטן נאָך שחרית זאָלן מאַכן קידוש, און די וואָס האַלטן פאַרן

דאָוונען - זאָלן אַזוי זאָגן לחיים" [= אלו שאוחזים אחרי שחרית שיעשו קידוש, ואלו שאוחזים לפני שחרית - שיאמרו 'לחיים' כך]. ואחרי ההתוועדות נשאר כחמישה-עשר רגעים לשקיעת החמה, והתפללו מנחה, ואנחנו, האבן יעמולט געדאוונט, שחרית מוסף ומנחה, פארשטייט דאך אז ס'איז געווען דער אמת'ע דאוונען, אבל זה היה ווערט [= ואנחנו, התפללנו אז, שחרית מוסף ומנחה, הרי אתה מבין שזו הייתה התפילה האמיתית, אבל זה היה שווה את זה].

כ"ק אדמו"ר שליט"א עשה קידוש, אמר 'לחיים' וציוה לנגן, ואח"כ אמר מאמר ד"ה "וכל בניך". אחרי כל השיחות הארוכות דיבר גם על ענין החתונה, ואמר:

"אַ חתונה איז אַן ענין כללי באַ אַ איש פרטי, באַ מיר אָבער איז דאָך נאָך דעם האָט מען מיר אַריין געצוייגן אין ענינים כלליים דורך דעם (היינו ע"י החתונה), איך מאַטער זיך און איהר מאַטערט זיך, דער אויבערשטער זאָל העלפן מ'זאָל זעהן פרי טוב בעמלנו - זאָגט דעם בעש"ט'ס תנועה" [= חתונה היא עניין כללי אצל איש פרטי, אמנם אצלי הרי אחר-כך הכניסו אותי ע"י כך (= בעקבות החתונה) בענינים כלליים, אני מייגע את עצמי ואתם מתייגעים. יעזור הקב"ה שנראה פרי טוב בעמלנו! תנגנו את ה"תנועה" מהבעש"ט].

אחרי ניגון הבעש"ט ציוה לנגן את 'הבינוני', אח"כ את הניגון "אני מאמין", אח"כ ניגון אדה"ז של הד' בבית. אח"כ אמר: "זאָלן די בחורים זאָגן 'לחיים', און בעטן הצלחה אויף נגלה און חסידות" [= שהבחורים יאמרו 'לחיים', ויבקשו הצלחה בנגלה וחסידות]. אח"כ ציוה לנגן "ניע זשורצי חלאפצי".

שי"ט כסלו - ראש השנה לחסידות, בתורת החסידות ודרכי החסידים - יהיה בהצלחה מופלגת, בלי העלמות והסתרים, בלי מניעות ועיכובים ברוחניות, שיהיה באופן בריא ובאופן שמח, ובהצלחה רבה למעלה מדרך הטבע].

בעת ההתוועדות סיפר כ"ק אדמו"ר שליט"א לר' מרדכי טעלשעווסקי: "אין פטרבורג האָבן בחורים אַמאָל אָפּגעדאַווענט ראש השנה אין 20 אָדער 50 מינוט כדי הערן תקיעות ביים רבי'ן. איר זיצט דאָ איר מיט ב"צ גייט דאַווענט אָפּ, ווי לאַנג וועט עס אייך דויערן?" [= בפטרבורג בחורים היו מתפללים בראש השנה בתוך 20 או 50 דקות כדי לשמוע

ואח"כ אמר: "דאס איז דער טאג וואס מ'האט פארבונדען מיר מיט אייך און אייך מיט מיר" [= זהו היום שקישר אותי אתכם ואתכם איתי].

ואחר-כך אמר: "עס איז דאָך דער שבת וואָס פאַר י"ט כסלו, וואָס דמיני' (משבת) מתברכין כולהו יומין, זאָל דער י"ט כסלו, ר"ה לחסידות בתורת החסידות ודרכי החסידים, זיין בהצלחה מופלגת, אָן העלמות והסתרים, אָן מניעות ועיכובים ברוחניות, עס זאָל זיין אין אַ געזונטן אופן און אַ פריילעכן אופן, ובהצלחה רבה למעלה מדרך הטבע" [= הרי זו השבת שלפני י"ט כסלו, שמיני' (= משבת זו) מתברכין כולהו יומין, הנהר יהי רצון

באותה שבת חל - כאמור - יום הנישואין של הרבי והרבנית, והחלה אז "שנת השלושים".

לאחר התפלה נכנסו אל הרבי חסידים וביקשו ממנו שיתוועד לכבוד יום הנישואין, אך תגובת הרבי הייתה: "יעצט גייט מען צום ברית" [כעת יש לצאת ולהשתתף בברית].

מובן, שלאחר משפט כזה הגיע כל הציבור להשתתף בברית, וביתנו התמלא אדם... לאחר הברית חזרו כולם ל-770, ואז התקיימה ההתוועדות".

בתוך ההתוועדות, אמר הרבי מאמר ד"ה וישלח יעקב מלאכים, שמבוסס על המאמר ד"ה שוש תשיש תרנ"ז, שאמר כ"ק אדמו"ר הרש"ב ביום האחרון של שבעת ימי המשתה בחתונת בנו אדמו"ר הרי"צ. בשיחה שלאחר המאמר, הרחיב הרבי את הדיבור אודות מאמר זה.

תשי"ט | שלושים שנה

בהתקרב יום י"ד בכסלו, שבו מלאו שלושים שנה ליום נישואי כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית, התעורר בקרב כמה מאנ"ש הרצון להעניק לרבי מתנה.

הדפסת שיחות הקודש לא הייתה באותה עת דבר שבשגרה. ר' דוד רסקין ע"ה ועוד מאנ"ש, שרצו להעניק לרבי מתנה לרגל המאורע, העלו הצעה להדפיס את שיחותיו הק'.¹

בהתקרב המועד, הנהלת צא"ח הגישה לרבי מכתב (הנושא את תאריך מוצאי שבת קודש פרשת תולדות). בפתח דבריהם, שהובאו בשם הנאספים בהתוועדות "מלוה מלכה", פנו אל הרבי בבקשה לקבל את מתנתם:

תקיעות אצל הרבי. יושבים כאן אתה וב"צ (שם-טוב), לכו תתפללו, כמה זמן זה ייקח לכם?].

בסיום ההתוועדות עמד הרב דיסקינד ואמר: "אלע בעטן אַ ברכה פון רבין שליט"א שיוליכנו אַנטקעגן משיח'ן!" [= הכל מבקשים את ברכת כ"ק אדמו"ר שליט"א, שיוליכנו לקראת משיח צדקנו], וענה כ"ק אדמו"ר: "דורך חסידות וועט מען ברענגען משיח, חסידות איז ניט פאַר יחידי סגולה נאָר יעדערע דאַרף האָבן אַ קביעות עתים בזה" [= ע"י (לימוד ה) חסידות יביאו את המשיח, חסידות אינה מיועדת ליחידי סגולה, אלא לכל אחד צריכה להיות קביעות עתים בזה].

•

לאחר תפילת ערבית צוה הרבי להרה"ח ר' שמואל לויטין שיערוך התוועדות, ונתן לו סכום כסף עבור קניית המשקה, וכן בירך שתהיה ההתוועדות "בדרך הישר ובהצלחה".

תשי"ח | כ"ט שנה

בשנת תשח"י התוועד כ"ק אדמו"ר שליט"א בש"פ וישלח, שבאותה שנה חלה ב"ד כסלו.

תיעוד מיוחד, המצביע גם על השתלשלות האירועים שהובילה להתוועדות, אנו מוצאים בתיאורו של הרה"ח ר' אברהם יצחק רוטנברג ('כפר חב"ד' גליון 1060 עמ' 28):

"בשבת קודש [הקודמת, פ' ויצא], ז' כסלו, נולד לנו בן. בשבת קודש שלאחר מכן - י"ד כסלו - ניגשתי בבוקר אל הרבי, ובקשתי ממנו שייאות לשמש סנדק לבני; אך הרבי סירב, באומרו שאין הוא רגיל בזה, ולא כדאי לשנות כדי שלא ידברו כו'.

שנדפס כבר) מחזיק כ' עמודים (דאבעל-ספייס) לערך).

ג. לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע - חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט.

- באם קשה לכ"ק אדמו"ר שליט"א מצד איזה סיבה להוציא לאור את כל הנ"ל, יואיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לבחור דבר אחד מהנ"ל או ענין אחר אשר ימצא לנכון ולהוציא לאור על חשבוננו -

ויחד עם זה מביעים אנו את תפלתנו כי יחזק השי"ת את בריאותם ויארץ ימיהם ושנותיהם בטובה ומתיקות וינהיג את כל ישראל בכלל ואת אנ"ש בפרט בהצלחה מרובה עד בוא משיח צדקנו בב"א.

ברור הדבר אשר רבים מאנ"ש שלא נוכחו בהתועדות משתתפים ג"כ בבקשה זו".

במענה על מכתב זה, סימן הרבי בעיגול את מה שכתבו: "מחזיק כ' עמודים (דאבעל-ספייס) לערך", וכתב:

"בשם הנאספים בהתועדות מלוה מלכה של צא"ח במוצש"ק פ' תולדות אנו פונים בזה לכ"ק אדמו"ר שליט"א בבקשתנו הלבבית לקבל ליום י"ד כסלו תשי"ט - יום מלאות שלושים שנה לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א עם הרבנית שתליט"א לאויש"ט - את מתנתינו, והיא: החלטתנו להוציא לאור על חשבוננו את:

א. הוצאת התניא השלימה - אם מוכנה לדפוס.

ב. מאמרי דרושי חתונה תרפ"ט וחלק משיחות כ"ק אדמו"ר שליט"א בענין נשואין: (א) ביאור לד"ה לכה דודי תרפ"ט - י"ג אלול תשי"ד. (ב) מנהגי נישואין - י"ד כסלו תשי"ד, בצירוף עוד מנהגי נישואין הנמצאים בשיחות שונות. (ג) חלק השיחות המבארים דרכי ההנהגה קודם ואחרי הנישואין. (ד) חלק משיחות בעניני נישואין שנדפסו כבר בליקוטים לפרשיות השבוע. (כל זה) (לבד מה

מהיר

כ"ז וגם מה שנדפס כבר - להמציאם באם אפשר.

כמו"כ, סימן הרבי בעיגול את מה שכתבו: "לקוטי שיחות שיוצאים לאור לפרשיות השבוע חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט", וכתב:

[לקוטי שיחות שיוצאים לאור] ע"י צאגו"ח [לפרשיות השבוע חגה"ש תשח"י - חגה"ש תשי"ט]

שהרי, כנ"ל, זהו יו"ל ע"י צאגו"ח וענינם

.

אף שלא מצינו התייחסות מיוחדת בשנה זו במאמרים ובשיחות לתאריך זה, הרי "זכר לדבר" מצינו - במאמר ד"ה פדה בשלום, שנאמר בש"פ ויצא (י' כסלו).

באמצע המאמר ציטט הרבי את מארז"ל עה"פ "שובי שובי השולמית", אודות השיבה מארבעת הגלויות, ובהמשך לכך ציין "וכמבואר בארוכה בקונטרס דרושי חתונה" - וענין זה אכן מבואר במאמר ד"ה 'וכל בניך', שאמר אדמו"ר הרי"צ שלושים שנה קודם באותה השבת (פ' ויצא), בסמיכות ובקשר לחתונה.

.

הדים נוספים לחגיגות יובל השלושים ישנם בגליון הראשון של הירחון "די אידישע היים" (תשרי-טבת תשי"ט). בגליון זה התפרסמו מכתבי תודה חמים מאת אם הרבי, הרבנית הצדקנית מרת חנה ע"ה, וכן מאת הרבנית הצדקנית מרת חי' מושקא ע"ה.

המכתבים הופנו לארגון "נשי ובנות חב"ד", כהוקרה על אגרות הברכה והמברקים ששיגרו אליהן לרגל מלאות שלושים שנה לחתונת הרבי והרבנית.

להלן תרגום חופשי של המכתבים:

ב"ה, ח"י כסלו תשי"ט

ברכה ושלום:

אני מודה לכן על האיחולים הטובים עבורי, אלו ממש דברים היוצאים מן הלב ונכנסים ללב. נשים מבורכות משמים, שתעלו בעבודתכן הציבורית מעלה מעלה, ותצליחו. וכן בחייכן הפרטיים. בתפלה לה', שכל האיחולים הטובים למנהיג הדור, יתקיימו במהרה. בד"ש לאחייתיי.

חנה שניאורסאהן

.

ב"ה, זאת חנוכה ה'תשי"ט.

שלום וברכה!

הנני לאשר בתודה את ההגעה בעתו של מברקכן - איחולי מזל טוב וברכות לתקופת השנה, שנת השלושים מחתונתינו. התרגשתי עמוקות מכך שזכרתן וברכתן בתאריך זה. אני מאחלת לכולכן, הצלחה רבה בעבודתכן החברתית, וכן בחייכן הפרטיים. שמכולן ניזכר ונתברך.

בתודה וכבוד.

ח. מ. שניאורסאהן

תשכ"ז | ל"ח שנה

ש"פ וישלח, י"ג כסלו

ההוספה "בגן עדן מקדם"; הרי מעצמו מובן, אם המדובר כאן על "גן-עדן", הרי ברור שהוא "מקדם". ומובא הביאור על כך, שבגן עדן עצמו היו שני זמנים שונים - קודם החטא ולאחר החטא, וזוהי הכוונה בהוספה "מקדם", דהיינו הזמן ש"לפני החטא".

ולכאורה, איך אכן ניתן לומר על חתן וכלה "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם" כמו קודם החטא, בשעה שידע אינש בנפשי' שיש אצלו ענינים של חטא וכו'? אלא שמכיון שחתן

במהלך ההתוועדות אמר הרבי:

"כבכל שבת, גם השבת, ישנם חתנים ועליות לתורה ("אויפרופעניש"), וזוהי גם השבת של העלי' לתורה שלי.

בזמנו (בשנת תרפ"ט) חל י"ד כסלו ביום שלישי בשבוע, ובשבת שלפני' אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר מאמר ד"ה "וכל בניך", ולאחר מכן חזר שוב על אותו מאמר ביום שני י"ג בכסלו, וכפי שהוסיף וכתב על המאמר: "קריאת החתן שי' לתורה וביום ב' וישלח לילה של החתן מאל". אולם השנה, ישנם ב' הענינים בבת אחת - השבת היא השבת שלפני י"ד כסלו, והתאריך הוא י"ג כסלו. זאת אומרת שהענינים שנפעלו ע"י אמירת המאמר בשעתו בשני זמנים שונים, ישנם כעת בבת אחת".

כאן האריך הרבי להסביר את ההוספה שנתחדשה באמירת המאמר ע"י הרבי הריי"צ בפעם השני', ולאחר הקדמה זו פתח הרבי ואמר מאמר חסידות ד"ה "וכל בניך לימודי ה'". מאמר זה מיוסד על מאמר שנאמר ע"י הרבי הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בשבת העליה לתורה ובסעודת ה"חתן מאל").

בזאת לא תמה חגיגת יום הנישואין. לאחר אמירת המאמר ביאר הרבי בארוכה את דברי הרש"י עה"פ "בשמת בת ישמעאל" (בראשית לו, ג), המפרש ש"ג' מוחלין להן עונותיהן... הנושא אשה". טרם פתח הרבי בדברי הרש"י, הקדים ואמר:

"הפסוק עם רש"י שנלמד כעת קשור גם עם ענין חתן וכלה, עליהם נאמר "כשמחך יצירך בגן עדן מקדם", שלכאורה לא מובנת

"מוחלין לו עונותיו", הרי הוא בדוגמת ג"ע קודם החטא".

לאחר הקדמה זו החל הרבי לבאר את הרש"י הנ"ל.

תשנ"ט | מ' שנה

במלאות ארבעים שנה לחתונה (תרפ"ט-תשנ"ט), היה רצף של כמה מאורעות מיוחדים בקשר ל"ד כסלו.

בחודש תשרי של אותה שנה עורר הרבי על לימוד אגרת התשובה לרבינו הזקן ביחיד וברבים, ובימים שלאחר מכן עורר הרבי גם במכתביו על לימוד זה. במכתב מז' מרחשון כותב הרבי:

"התקווה שגם הוא משתתף בהפצת לימוד אגרת התשובה לרבינו הזקן שהו"ל זה עתה בחוברת בפני עצמה וכו' בכדי להגדיל ההפצה וזכות הרבים מסייעת".

בעקבות דברי הרבי קיבלו על עצמם אנ"ש והתמימים קיום הוראה זו כמתנת נישואין לרבי שליט"א בקשר עם 'יובל הארבעים', ובנוסף לכך צירפו לצדקה סך כסף במספר ארבעים; רבים אחרים קיבלו על עצמם הוספה בלימוד התורה לרגל התאריך. כל זאת, כמובן, יחד עם ברכות ואיחולים שנבעו מקרב לב עמוק ונשלחו לרבי לרגל היום הבהיר.

באחד העיתונים שיצאו לאור בשעתו, נתפרסמה ידיעה תחת הכותרת: "מתנת יובל מקורית של חסידים לרבם - שינון פרקי אגרת התשובה", בהמשכה הופיעה הידיעה הבאה: "השבוע במלאות ארבעים

שנה לנישואי הרבי שליט"א מליובאוויטש, נשיא חסידות חב"ד, החליטו חסידיו ברחבי תבל להגיש לו שי מקורי: כל אחד מהם ישנן לעצמו בעל-פה את פרקי אגרת התשובה של אדמו"ר הזקן, שהרבי הורה לאחרונה להתעמק בהם.

הרבי שליט"א הורה בתקופה האחרונה להתעמק ולקבוע שיעורי עיון - ביחיד ורבים - בספר אגרת התשובה. לצורך זה אף יצאו לאור מהדורות מיוחדות של הספר וגם תרגומים שלו בשפות אנגלית, צרפתית, ספרדית ואיטלקית."

ש"פ וישלח, ט"ז כסלו

בהתוועדות קודש שנערכה השבת הודה הרבי למברכייו, במעמד כל הציבור, והשיב בברכות רבות. בדבריו הרחיב הרבי אודות מעלת מספר ארבעים ושייכותו לתורה, תפילה, תשובה, נישואין וגאולה.

במהלך ההתוועדות הדגיש הרבי את החשיבות שבחיזוק ואישור הברכה באמצעות שני העניינים - צדקה (מעשה) ולימוד (נגלה וחסידות), והבהיר שהנהגה זו שייכת אף לנשי ובנות ישראל.

להלן קטעים מדברי הרבי (כפי שנדפסו ב"לקוטי-שיחות" חלק ה' בהוספות, בתרגום ללה"ק):

"את הברכות וכו' העניקו בקשר עם יובל הארבעים, ולהעיר שמספר ארבעים קשור במיוחד עם שלושת העניינים - תורה, תשובה ותפילה.

וכפי שרואים בג' פעמים ארבעים יום שמשו רבנו היה בה: בארבעים יום הראשונים קיבל

כמו כן, הגאולה קשורה למספר ארבעים. בפסוק "לסרבה המשרה ולשלום אין קץ" מופיעה מ"ם סתומה באמצע תיבה, וידוע שפסוק זה נאמר על משיח (שגם שמו מתחיל במ"ם). ולאידך, ישנו פסוק "חומות ירושלים אשר המ פרוצים" בו מופיע מ"ם פתוחה בסוף התיבה. והענין בזה, ש"מפני חטאינו" נפרצו חומות ירושלים, ותפקידו של משיח הוא לסגור פירצה זו, וזהו הרמז בפסוק הנ"ל המדבר על משיח".

וכאן עבר הרבי לדבר ישירות ע"ד הברכות שנשלחו אליו:

"המברך את האיש הישראלי, הרי מובטח הוא מהקב"ה (כפי שנאמר בתורה שבכתב ונפסק להלכה בתורה שבע"פ) אשר הקב"ה הוא עצמו יברך אותו, וברכתו של הקב"ה הרי

את התורה (שזהו גם הרמז בשם תרומה: תורה מ'); בארבעים יום השניים משה רבינו התפלל, וכפי שכתוב "ואתפלל גו"; ובארבעים יום האחרונים פעל את הענין של "סלחתי כדברך" - ענין התשובה, שלכן נקבעו הימים מר"ח אלול עד יום הכיפורים לארבעים ימי תשובה. כמו כן, מספר התעניות של תשובה הוא ארבעים יום. רמז נוסף יש בזה: שלושת ענינים אלו (תורה, תפילה ותשובה) פותחים באות תי"ו, שהיא עשר פעמים ארבעים.

ענין הנישואין אף הוא קשור עם המספר ארבעים, כמרו"ל: "ארבעים יום קודם יצירת הולד מכריזין בת פלוני לפלוני". זאת ועוד, ע"פ קבלה, תשובה היא בספירת הבינה, וחופה גם היא בחינת בינה המקפת לזו"ן - חתן וכלה.

- כפי המובא במדרש - "תוספתו מרובה על העיקר".

אעפ"כ הרי זו חובה (וזכות) נעימה [וכמנהגם של ישראל, אשר מנהג ישראל תורה היא] להודות ולברך את המברך וע"ד "וכן למר", שיש בזה עוד ענין ובפרט שע"ז שמברכים באה תוספת בהברכה...

תודתי נתונה בזה וברכתי לכל המברכים (ובקשתי רבה למסור זה גם לאת אשר איננו פה) שליט"א - שתקויים בהם ברכתו של הקב"ה ובתוספתו, שתוספתו מרובה על העיקר, לכאור"א בכל המצטרך לו מנפש ועד בשר".

בהמשך השיחה אומר הרבי:

"...והיות שיאריך הזמן ביותר באם יישלח מכתב ברכה לכל אחד בנפרד, אביע תודתי וברכתי עתה ברבים, במעמד של כמה וכמה עשירות מישאל, לכל אחד ואחת ולכולם יחד, - אשר בשעה שזה באופן של "כולנו כאחד" אזי זה גופא כלי ל"ברכנו אבינו" - שלכל אחד ואחת תושפע ברכתו של הקב"ה ובתוספת מרובה על העיקר, בבני, חיי ומזוני רויחי".

.

למרות הדברים הנ"ל, זכו רבים לקבל מכתב ברכה אישי - הנושא את התאריך טו"ב כסלו תשכ"ט (יום לאחר אמירת השיחה הנ"ל) הפותח ב"ותשואת חן על הברכות בקשר לתקופת הארבעים שנה" ובו תוכן השיחה בשבת קודש.

להלן שני משפטים מתוכו: "נעמה ביותר והביאה שמחה רבה הידיעה אשר רבים

מהמברכים צירפו להברכה וחיזקו ואישרו אותה על ידי עניין בתורה וכו' . . ובאתי בהצעת-בקשתי אשר כל אחד מציבור המברכים יעשה שניהם, תלמוד ומעשה".

.

בזאת לא תמו אירועי יובל הארבעים. במשך כמה שבתות המשיך הרבי ואמר מאמרי חתונה המיוסדים על מאמרים שאמר הרבי הריי"צ בשנת תרפ"ט, וכן המשיך ודיבר על ענין הנישואין ועל המספר 'ארבעים':

בהתוועדות י"ט כסלו אמר הרבי מאמר ד"ה "א"ר אושעיא". מאמר זה מיוסד על מאמר בד"ה זהה שאמר הרבי הריי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בי"ט כסלו, בעת סעודת החג והשבע ברכות).

בהמשך למאמר זה המשיך הרבי בשיחת קודש מיוחדת אודות תוכן המאמר: "כפי שדובר קודם, זהו מאמר שמיוסד על מאמר של כ"ק מו"ח אדמו"ר שאמר לפני ארבעים שנה, בי"ט כסלו בעת הסעודה (כפי שנכתב ע"ג המאמר ונדפס בדרושי חתונה)".

בהמשך ההתוועדות הוסיף הרבי, והזכיר את ב' הדעות שמצינו בענין "לא קאים איניש אדעתי דרבי עד ארבעין שנין", וביאר בארוכה את ענין ה"בן ארבעים לבינה". בסיום הדברים הציע הרבי הצעה מעשית:

"ישנו מנהג טוב, שבשעה שרוצים לברך יהודי מקשרים זאת עם צדקה לזכות אותו אדם, וכפי הנוסח בברכת מי שברך "בעבור שבלי נדר אתן לצדקה בעדו" . . לכן דבר נכון הוא (וכפי שדובר כמה פעמים שבשעה שישנה התוועדות צריך שיתווסף מכך דבר חדש), שמכאן ולהבא -

כמו כן, הרבי הגיה את שיחת י"ג אלול תשי"ד, שבה מבואר מאמר ד"ה לכה דודי תרפ"ט, ויצא לאור בקונטרס "לכה דודי תשי"ד".

נוסח ההקדשה: "לזכות כ"ק אדמו"ר שליט"א והרבנית חיה מושקא שתליט"א, ליובל החמישים ליום החתונה (י"ד כסלו תרפ"ט-תשל"ט), לאריכות ימים ושנים בריאות. ויהי רצון שיראה הרבה נחת מתלמידיו, חסידיו ומכלל ישראל, וינהיג את כולנו מתוך בריאות, הרחבה ונחת, ובקרב ממש יוליכנו קוממיות לארצנו הקדושה".

.

ביום רביעי, י"ג כסלו, אחרי תפילת מנחה ניגש א' לאד"ש. הנ"ל זכה שבשנת תרפ"ט כשהיה כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ באה"ק ורצה לראות את הר הבית נכנס לביתו (וכן יש לו גם איזה קירוב משפחתי עם אד"ש). אד"ש דיבר עימו, וגם לאחר שכבר פתח הדלת של הזאל לצאת לחדרו, המשיך לדבר עימו. אחר תפילת ערבית אמר אד"ש שיתוועד בשעה 9:30.

בשעה 9:35 ירד כ"ק אדמו"ר שליט"א להתוועדות. מיד עם כניסתו להתוועדות התעכב הרבי לבאר באריכות את הסיבה לעריכת התוועדות ביום זה:

"מתאספים כאן בבית מדרשו של נשיא דורנו, כמה עשרות מישראל, שהתכנסותם היא במטרה להביא להוספה בענייני התורה ומצוותיה, אך אעפ"כ צריך ביאור וטעם: מה יום מיומיים, מדוע ההתוועדות מתקיימת ביום זה דוקא?"

לאחר שהרבי התייחס למעלה החשובה שבעצם התכנסותם של יהודים, שאז שבה

בנוסף לכך שישנו מנהג העולם שבשעה שמברכים מישו או מעניקים לו מתנות וכיו"ב (שגם זה הוא בגדר "מנהג ישראל תורה היא" שגורמים נחת רוח ליהודי, עם כל המנהגים הטובים הכרוכים בכך), הרי ישנו ענין נעלה יותר, והוא, כאשר מקשרים זאת עם ענין הצדקה וענין התורה (וכאמור לעיל שעם שני דברים אלו יכול המברך לקשר את ברכתו). לכן - דבר נכון וטוב וישר ומתוקן, שיתקנו, שבכל ענין של קיבוץ והתאספות לברך, אם המדובר בחתן וכלה או בבר מצוה וכיו"ב, שיקשרו זאת עם צדקה ותורה. מי שרוצה להעניק מתנות - מהיכי תיתי; אם על-ידי-זה הוא לא נכנס לחובות, יכול הוא לעשות זאת. . אבל העיקר הוא התורה והצדקה לזכות המתברכים".

גם בשבת פרשת וישב, המשיך הרבי ואמר מאמר ד"ה "פדה בשלום נפשי", המהווה המשך למאמר הקודם ד"ה "א"ר אושעיא", ומיוסד אף הוא על המאמר הנ"ל משנת תרפ"ט.

בהתוועדות האריך הרבי בביאור מעלת מספר ארבעים והקשרו לתורה תשובה ותפילה. בנוסף לכך התעכב לבאר רש"י מפרשת השבוע הקשור לענין הנישואין.

תשל"ט | שנת היובל

ע"פ הוראת הרבי נדפס "קונטרס דרושי חתונה" (תרפ"ט), וכן קונטרס השיחות מתשכ"ט (שנת הארבעים לנישואין) על נייר צבעוני.

ומתעוררת הנקודה האלקית שבכל יהודי, אמר: "אבל אחרי כל ביאורים אלו, עדיין צריך להבין, מדוע דווקא היום יש צורך בהתכנסות זו?"

כאן התייחס הרבי לנושא חגיגת יובל הנישואין, ואמר:

"נהוג בכמה מקומות שביום שבו מציינים יובל לחתונה, מתאספים כמה אוהבים וידידים ומתיישבים להתוועדות, באופן של 'משתה'.

קשה לדעת כיצד היתה הנהגה זו אצל רבותינו נשיאנו, מכיון שלא אצל כל אחד מהם היתה מציאות של יובל שנים לאחר החתונה; ואף אלו שהיתה אצלם מציאות זו, איננו יודעים כיצד היתה הנהגתם באופן פרטי - כי, כידוע, הנהגות מסויימות שנהגו בבית רבנו מדור לדור לא פורסמו מאיזו סיבה שתהיה, ורק חלקם התפרסמו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר, שבשעה שפירסם אותם התבטא שהגיע הזמן לכך".

בהתייחסו לקיום ההתוועדות התבסס הרבי על הוראת חז"ל "אזלת לקרתא הלך בנימוסא", ואמר:

"ויש לומר, שהרמז להנהגה זו בתורה הוא מארז"ל 'אזלת לקרתא הלך בנימוסא'. משמעות מאמר זה הוא, שכשאדם נקלע למקום בו מחמירים ומהדרים, אף שאין נוהגים במנהגים אלו ביתר המקומות, עליו להתנהג במנהגים אלו אך ורק מצד הענין ד'הלך בנימוסא'...

ובנוגע לעניננו: מנהג בני"ב במדינה זו (ועד"ז בכמה מדינות), שבבוא יום הנישואין ובפרט

כשמדובר במספר שנים מסויים, מתאספים יחד בני המשפחה, ידידים ואוהבים, ומשמחים ומעודדים איש את רעהו ואשה את רעותה. וכשמדובר אודות יהודים, יש לזכור את פסק-הדין של השולחן-ערוך, ש"כל מעשיך יהיו לשם שמים" ו"בכל דרכיך דעהו"...

ובשעה שהמנהג הוא באופן של "מנהג ישראל תורה הוא", הוא מביא להוספה בלימוד התורה ובהידור בקיום המצוות, ומהווה הכנה מתאימה לחג הגאולה י"ט כסלו.

ובנוסף לכך: ענין מיוחד נוסף בשנה זו על החגיגה שבכל שנה, שהשנה קשורה החגיגה למספר חמישים - עם כל המעלות שנאמרו עליו בתורה ("חמישים שערי בינה", "למעלה מסדר השתלשלות" וכו').

ושוב חזר הרבי לעסוק במנהגי רבותינו נשיאנו בציון יום נישואיהם, ואמר:

"מבין רבותינו נשיאנו שצויין אצלם יובל החמישים לנישואיהם, הוא נשיא דורנו כ"ק מו"ח אדמו"ר, שחתונתו התקיימה בשנת תרנ"ז, ויובל החמישים היה בשנת תש"ז.

אז אירעה השגחה פרטית, השגחה מיוחדת - שבכל יום ויום של שבעת ימי החתונה, כפי שהם צוינו בשנת תש"ז, ניתן היה להכניס לרבי את דרושי ומאמרי אדמו"ר האמצעי שהודפסו באותה תקופה בשנחאי, והביאום הנה באותו זמן.

והעובדה שמדי יום מימי המשתה, הכניסו לרבי ספרים נוספים שהודפסו באותה תקופה, גרמה לרבי נחת רוח גדולה. וזה גם נתן עידוד ונתינת כוח לכך שיצויין באופן מיוחד ענין מלאת חמישים שנה".

כך את ה"שבע ברכות" השני (עם הפסק בינתים), ומתוך שמחה וטוב לבב."

כאן אמר הרבי מאמר דא"ח ד"ה "אשר ברא ששון ושמחה" (שאחר כך הוגה ויצא לאור). המאמר מיוסד על מאמר שאמר כ"ק אדמו"ר הרי"צ ב"ד כסלו תרפ"ט, יום חתונתו של הרבי (אגב, מאמר זה של הרבי הרי"צ נדפס מחדש בקונטרס מיוחד - "דרושי חתונה" - ויצא לאור לקראת י"ד כסלו באותה שנה).

במאמר, בו הזכיר הרבי את כל רבותיו נשיאינו, מבואר ענין החתן וכלה כפי שהם בספירות העליונות, בחינת ז"א ומלכות, והרבי הסביר שעל ידי שמחת חתן וכלה כפי שהם למטה, גורמים להמשכת תוספת אור בבחינת חתן וכלה כפי שהם בשורשם בעולמות העליונים.

וכך אומר הרבי בסעיף ו' של המאמר:

"וזהו אשר ברא ששון ושמחה חתן וכלה כו', שקאי (גם) על בריאת חתן וכלה שלמעלה (שמהם משתלשלים חתן וכלה שלמטה). וזה שנקראים בשם חתן וכלה . . הוא כי חתן הוא מלשון 'נחות דרגא' . . וכלה היא מלשון כליון ומלשון כלתה נפשי . . והכוונה בבריאת חתן וכלה שלמעלה היא בכדי שימשכו מהם חתן וכלה שלמטה . . ולכן ע"י עבודת ישראל למטה, ובפרט בזה שמשמחים את החתן וכלה (כפשוטם למטה), עי"ז פועלים הן לעילא והן לתתא, ועד שנעשה שמח תשמח רעים האהובים כשמחך יצריך בגן עדן מקדם . .".

לאחר אמירת המאמר נטלו ידיים החתן והכלה וכמה מהמסובים בהתוועדות, ואחר כך נערכו ה"שבע ברכות" כהוראתו של

כאן התייחס הרבי פעם נוספת לחידוש שבהתוועדות זו, והציע עצה נוספת כדי שלא להמחפשים "תואנה" לא תהיה עילה לטעון טענות במקרה זה:

"בפי כ"ק מו"ח אדמו"ר היה שגור הפתגם: "צי גוט איז גוט - איז בעסער ניט בעסער?!" [= וכי מפני שטוב הוא טוב - יותר טוב אינו יותר טוב?]; לכן, מבלי הבט על כל הטעמים האמורים - היות וישנם כאלו שתואנה הם מבקשים, ופותחים בטענה של "חדש", ישנם מנהגים חדשים וכו'... - אם כן, כדי לבאר את הענין, ובכדי לעשות מ"גוט" שיהיה "בעסער און נאך בעסער" - נמצאים כאן כאלו שכעת הם בתוך שבעת ימי המשתה ועליהם לערוך "שבע ברכות", היה זה דבר טוב ונכון שמנין יהודים יטלו ידיים, ויערכו "שבע ברכות", וכך נחסוך את כל הענינים של הטענות והשקלא וטריא שיכולים להיות...

ואם אף לאחר עריכת ה"שבע ברכות" ימצאו כאלו שיבואו בטענות כלפי המנהג האמור, יעשו עמם מה שעושים בשבע ברכות, ש"אגבר חמרא אדרדקי כי היכי דלימרו מילתא" וכו'... ולא קטנים המחדשים ענינים חדשים שלא ידענו (כמסופר במסכת שבת שה"דרדקי" "אמרו מילי דאפילו בימי יהושע בן נון לא אתמר כוותייהו"), אלא קטנים שידעים שיש לציית ואין להקשות קושיות - מתוך הסתמכות על כך, שכשיגדלו יותר, יבינו.

לאור האמור, מזמינים את החתן והכלה עם כל הקרובים והידידים, שידאגו לכך שמנין יהודים יטלו ידיים, ובתום הסעודה יערכו "שבע ברכות". ואם נמצאים כאן שני חתנים שצריכים לעשות "שבע ברכות", יערכו אחר-

"שיקויים (כפי שדובר אתמול בארוכה) כל המברך מתברך, בברכתו של הקב"ה, מהקב"ה (בעצמו), שברכתו היא באופן של "תוספתו מרובה על העיקר", ושה יומשך למטה מעשרה טפחים, ובקרב ממש, ושנשמע בשורות טובות איש מרעהו".

כשאמרו לכ"ק אדמו"ר שליט"א שנמצאים כאן כמה מאלה שהיו בעת החתונה - אמר: **"שיזכו להיות ביובל הששים".**

בזה לא תמו אירועי היובל.

קהל חסידי חב"ד היו בהתעוררות גדולה ופעלו בכל הדברים עליהם דיבר הרבי בהתועדויות האחרונות. אך יוזמה מיוחדת יוצאת דופן במינה הועלתה ע"י נשי חב"ד, שהתארגנו לכתוב ספר תורה מיוחד לזכות הרבי והרבנית בקשר עם מלאות יובל שנים. עד שהדבר יצא אל הפועל עבר משך זמן. אולם הן זכו להתייחסויות מיוחדות מהרבי בקשר לכך:

באור ל"ג שבט תש"מ נכנסו קבוצת נשים אל הקודש פנימה, ולאחר שמסרו לרבי רשימה שכללה את שמותיהן של המשתתפות הראשונות בכתיבת ספר התורה (שכבר הפך להיות, בנוסף ליובל מהחתונה, גם בקשר עם שלושים שנות הנשיאות, שנמלאו ב' שבט תש"מ), ענה להם הרבי:

"נכנסתן הרי בקשר לספר תורה, ויש להזדרז בכתיבת ספר התורה, ולהשתדל לסיימו לקראת ראש השנה לחסידות, י"ט כסלו הבע"ל, שענינו קשור לתורה.

הרבי, מתוך שמחה רבה, כשהרבי מעודד את השירה.

ההתועדות נסתיימה בשעה 12:17.

.

לקראת סיום ההתועדות אמר הרבי שורה של הוראות למעשה הקשורות בעניני יום זה - הכנסת כלה, טהרת המשפחה, וכדומה. כמו כן, הורה הרבי שהחתנים יקבלו במתנה - בנוסף לכרכי הש"ס - גם קופת צדקה.

כצפוי, החסידים קיבלו בהתלהבות את ההוראות החדשות, ומיד למחרת ניגשו האנשים והנשים - כל אחד לפי ענינו - ליישם את הדברים בפועל ממש, מתוך רצון לגרום לרבי רוב נח"ר עם מלאות יובל לנישואין.

ביום חמישי בבוקר, י"ד כסלו, קראו בשחרית את קריאת התורה בספר תורה של משיח.

ע"פ דברי אד"ש בהתועדות אמש, שבכל יום של השבע ברכות הביאו לפני הרבי הריי"צ ספרים שנדפסו - החליטו שבכל יום יתנו לכ"ק אד"ש ספר חדש שמכילים לדפוס או שכבר נדפס.

בשעה 13:50 נכנס לחדרו של הרבי ר' אברהם יצחק שם-טוב ומסר לכ"ק אד"ש מכתב מנשיא ארה"ב - ברכה לרגל יובל החמישים והי' שם כ-2 דקות.

כ"ק אד"ש נסע לאוהל בשעה 14:00 וחזר בשעה 17:18.

לאחר מנחה עמדו בגעה"ת זקני אנ"ש, וברכו את הרבי לרגל יובל החמישים לנישואיו.

הרבי השיב בדברי ברכה:

בשיחה שלאחר מכן דיבר הרבי אודות המצוות הקשורות לנשים: כשרות, נש"ק וטהרת המשפחה, ועורר ע"ד עידוד הילודה וכו'.

לאחר שיחה זו אמר הרבי מאמר ד"ה "וכל בניך לימודי ה'", המיוסד על מאמר שאמר הרבי הרי"צ בזמן החתונה בשנת תרפ"ט בשבת העליה לתורה ובסעודת 'חתן מאל' [בשנת תשמ"ח הגיה הרבי מאמר זה, ויצא לאור ב"קונטרס י"ד כסלו - תשמ"ח"].

•

לאחר הוראת הרבי (בימים הסמוכים לי' שבט תש"מ, כאמור) שהספר-תורה שנכתב לזכותו ולזכות הרבנית, בקשר עם יובל-שנות הנישואין (י"ד כסלו תרפ"ט-תשל"ט) ושלושים שנות הנשיאות (י"ד שבט תש"י-תש"מ), יהיה מוכן לקראת י"ט כסלו - הזדרזו בכתובת הספר, ואכן לקראת חג הגאולה י"ט כסלו היה ספר התורה מוכן.

בערב הגיע מכפר חב"ד ר' זושא ריבקין, גבאי בית הכנסת 'בית מנחם', והביא עמו חתימות של אנ"ש ואוהדי חב"ד המזמינים את הרבי והרבנית לבוא להשתתף בחגיגת סיום ספר התורה שנכתב לזכותם ע"י נשי חב"ד.

לאחר תפילת ערבית, המתין ר' זושא לרבי ב"גן-עדן התחתון" כשבדו החתימות.

הרבי פנה אליו ואמר: **"שלום עליכם, ר' זושא. מתי הנך נוסע מכאן?"**

ר' זושא השיב: "אי"ה, מחר בשעה 4:00 אחה"צ", ומסר לרבי את החתימות.

הרבי: **"האם החתימות האלו הן חתימות חדשות?"**

בודאי תכינו גם מעיל וכו' לספר תורה, ואבקשן להתקין, כפי מנהג הדורות, גם י"ד" מכסף וכו'."

[הרבי מסר את השתתפותו והשתתפות הרבנית בכתובת ספר התורה, והמשיך]:

"בכסף שייאסף תעשנה עוד הרבה דברים טובים ומועילים. ובאם ח"ו תתעכב ביאת משיח צדקנו עד אז, יהי רצון אשר בספר תורה זה, ביחד עם עוד הרבה ספרי תורה, נלך לקבל פניו אשר הוא ילמד תורה את כל עם ישראל ואותנו בכלל. ויתן השי"ת שנוזה בקרוב ממש לביאת משיח צדקנו."

תשמ"א | נ"ב שנה

כשהרבי הלך לביתו בליל ש"פ וישלח י"ד כסלו, שרו התמימים את הניגון "מהרה ישמע", והרבי הניף את שתי ידיו להגברת השירה. הרבי המשיך לעודד את השירה גם כשהלך ברחוב.

כשהרבי הגיע מביתו בבוקר יום השבת הודיע על התוועדות שתיערך היום.

בהתוועדות דיבר הרבי שיחה ארוכה בעניין נישואין. הרבי פתח את ההתוועדות בענין ברכות נישואין הנאמרים בחתונת כל איש ישראל וביאר את משמעות הדבר וסיים את השיחה בהקשר של נישואין עם הגאולה: **"כשם שבנישואי כל איש ישראל ישנו מושג של י"ב חודשי הכנה, כך גם בנישואי הקב"ה וכנסת ישראל, ובפרט שבי"ב חודשי ההכנה לחתונה זו עומדים כעת בני"ב בסיומם, כיון שהנה הנה משיח בא."**

למחרת, ביום שלישי י"ז כסלו, כשהרבי הגיע ל-770, הודיע שההתוועדות תתקיים בשעה 14:30, ותימשך שעה אחת.

בשעה היעודה נכנס הרבי להתוועדות, מלווה בשירה אדירה "ווי וואנט משיח נאו", כשהוא אחוז בידו הק' את סידורו, שקית נייר שבתוכה החתימות ו"יד" הכסף. כמו כן החזיק בידו קופסא שבתוכה "יד הכסף" עבור הס"ת של משיח. אחריו צעד המזכיר ר' לייב גרונר כשבידו כתר נוצץ מכסף, שאותו הניח ליד הרבי.

את ההתוועדות פתח הרבי בשיחה, בה הזכיר מכתב של הרבי הריי"צ, שבו נכתב כי יש להכריז על סיום כתיבת ספר תורה בעיר ימים ספורים לפני השלמתו. הרבי הוסיף כי בימינו, עם אמצעי התקשורת המתקדמים, יש לפרסם זאת באופן נרחב יותר, במיוחד כשמדובר בספר תורה שמטרתו לאחד את כל עם ישראל.

הרבי האריך במעלת כתיבת ס"ת, ובפרט כזה שסיום כתיבתו נערך באה"ק, והקשר ל"ט כסלו. בין היתר ציין הרבי, כי ההתעוררות לכתיבת הספר החלה בזכות נשות ישראל, ורק לאחר מכן הצטרפו אליהן הגברים. הרבי השווה זאת למעמד הר סיני, בו נאמר "כה תאמר לבית יעקב" - אלו הנשים, ורק לאחר מכן "ותגיד לבני ישראל" - אלו האנשים.

בהמשך אמר הרבי: **"רוצים לזכות את כל אחד בהשתתפות בסיום הס"ת ולכן יתנו כתר, שבמחיר ששולם בעבורו יש לכל אחד חלק. כי מזכים בזה את כל הקהל - 'זכין לאדם שלא בפניו'. וזוהי השתתפות בגשמיות, נוסף על ההשתתפות בסיום ס"ת ברוחניות".**

ר' זושא: "חתימות חדשות".

הרבי: **"באיזו שעה אתה צריך לצאת מכאן?"**

ר' זושא: "המטוס יוצא בשעה 6:00".

הרבי: **"לכבוד ספר התורה, נערוך מחר התוועדות קצרה לפני נסיעתך. הלילה יש חתונה, ואי אפשר לעשות דבר. אך הלא אתה מגיע במיוחד מאה"ק, לכן נערוך מחר מסיבת פרידה בשתיים, שתיים וחצי. אני אומר כמה מילים, וההתוועדות תימשך עד תפילת מנחה. את 'יד הכסף' תשאיר אצלי, אני אביאנו לשולחן ההתוועדות ולאחר מכן אחזירנו לך. לך תנוח, ועד מחר יכול כבר משיח לבוא".**

"יחד עם הרבי", השיב ר' זושא בהתרגשות.

"גם אז נלך יחד עמכם", השיב הרבי בחיוך. "ישר כוח גדול בשם כל המשלחים, ונתראה בהתוועדות שתתקיים מחר, מן הסתם, בשתיים ורבע. ישר כוח גדול".

השמחה שפרצה ב-770 לאחר שר' זושא יצא בפנים קורנות ומסר את הבשורה המפתיעה הייתה עצומה.

מאוחר יותר באותו ערב, הוכנסו לרבי מספר כתרים עבור ספר התורה. הרבי בחר בחלקו התחתון של כתר אחד ובחלקו העליון של כתר אחר, ועל הצורך הוטל לבצע את מלאכת החיבור המורכבת במשך כל הלילה. כתר זה היה מתנתו האישית של הרבי, אף על פי שבארץ ישראל הכינו כבר כתר לספר התורה. באותה הזדמנות, הזמין הרבי "יד" מכסף עבור "ספר התורה של משיח".

הרבי ונדפס בקונטרס "סיום והכנסת ספר תורה" שי"ל בשעתו].

תשמ"ב | נ"ג שנה

בשנה זו, לקראת י"ד כסלו, יצא לאור קונטרס מיוחד בשם "דרושי חתונה - תרנ"ב". הוצאתו הייתה בהוראה מפורשת של הרבי, ובו נכללו מאמריו של כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע שנאמרו לרגל חתונת אחותו, הרבנית ח'י מושקא נ"ע.

באופן יוצא מן הכלל, הואיל הרבי לחלק את הקונטרס לפרקים, ואף נתן לו את שמו. לאחר הדפסתו, החזיק הרבי את הקונטרס בסידורו במשך כל שבעת ימי המשתה.

בהתוועדות השבת הקרובה, פ' וישלח ט"ז כסלו, אמר הרבי מאמר ד"ה "עם לבן גרתי". בסיום המאמר ציטט הרבי ממאמר כ"ק אדמו"ר הרש"ב ד"ה "מהרה ה"א ישמע" (משנת תרנ"ב), ולאחר מכן סיים את המאמר במילים: "והנה לע"ל יהיו ענין הנישואין בתכלית השלימות, כמ"ש והי' ביום ההוא גו' תקראי אישי ולא תקראי לי עוד בעלי, ועד שלע"ל נקבה תסובב גבר... ועד שמהרה ה"א ישמע בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון וקול שמחה קול חתן וקול כלה, בגאולה האמיתית והשלימה, בביאת משיח צדקנו".

תשמ"ח | נ"ט שנה

לאחר שהוחזרו הספרים בב' כסלו אותה שנה, עורר הרבי במפתיע בשבת קודש שלאחר מכן (ש"פ ויצא, ז' כסלו) אודות הדפסה מחודשת

ובסיום השיחה אמר הרבי: "היות ונמצא כאן הגבאי של בית הכנסת שם, שבא בשליחות בית הכנסת, ובכלל היה מהמתעסקים בזה, נעשה אותו "שליח להולכה", לקחת את הכתר יחד עם כסף לצדקה בשם כל המתוועדים כאן ובשם כל אחד בכל מקום שהוא - שיחלק את הכסף לצדקה באה"ק בשם כל הנמצאים כאן".

לאחר מכן, קרא הרבי לר' זושא ריבקין, מזג לו כוסית יי"ש והורה לו לומר לחיים, כמו"כ, נתן לו את הקנקן משקה והורה לו לחלקו למשתתפים שיגיעו לסיום והכנסת ספר התורה.

כאן, הרבי קם על רגליו הק', נתן לו את הכתר ואמר: "בשם כל הקהל". הוא העניק לו גם את ה"יד" והכסף לצדקה בארץ ישראל. ר' זושא איחל לרבי שיזכה לשים את הכתר על ספר התורה בארץ הקודש, והרבי ענה: "אמן".

בהמשך, קרא הרבי לצורך שיצר את הכתר בארץ ישראל, מזג לו "לחיים", ובירך אותו שיזכה לעשות כתרם רבים לספרי תורה רבים, וכן שילמד ויקיים את הכתוב בספרי התורה.

בסיומה של ההתוועדות לאחר שהרבי הורה לנגן מספר ניגונים אמר: "נתפלל כעת מנחה, וכמאמר הגמרא "לעולם יהא אדם זהיר בתפילת המנחה שהרי אליהו הנביא לא נענה אלא בתפלת המנחה", ונכריז כולנו "הוי' הוא האלקים, הוי' הוא האלקים"... וסיים בברכה אודות הגאולה.

בעיצומה של התוועדות זו אמר הרבי מאמר ד"ה "פדה בשלום נפשי" [המאמר הוגה ע"י

**למעמד ומצב ד"פרזות תשב ירושלים מרוב
אדם" . . .**

•

לקראת ש"פ וישלח, י"ד כסלו, יצא לאור
"קונטרס י"ד כסלו - תשמ"ח", ובו מאמר
ד"ה "וכל בניך לימודי ה'". מאמר זה נאמר
בהתוועדות ש"פ וישלח י"ד כסלו תשמ"א,
והוא מיוסד על מאמר שאמר הרבי הרי"צ
בזמן החתונה בשנת תרפ"ט (בשבת העליה
לתורה ובסעודת החתן מאל). בפתח דבר
ציין שהמאמר יוצא לאור "לקראת י"ד כסלו
הבעל"ט, התחלת שנת הששים לחתונת כ"ק
אדמו"ר שליט"א עם הרבנית שתליט"א".
במהלך ההתוועדות אמר הרבי מאמר ד"ה
"אשר ברא ששון ושמחה", המיוסד על מאמר

של קונטרס "דרושי החתונה" משנת תרפ"ט.
וכך אמר הרבי:

"ובהמשך לזה, וכנהוג בתקופה האחרונה
להדפיס מאמרי חסידות בסמיכות לימי
סגולה - הרי כאן המקום לעורר ולזרז אודות
הדפסת ולימוד קונטרס 'דרושי חתונה'
שנאמרו ע"י כ"ק מו"ח אדמו"ר בשנת תרפ"ט,
החל מהמאמר דש"פ ויצא ד"ה וכל בניך, עד
למאמר די"ט כסלו ד"ה א"ר אושעיא צדקת
פרזונו בישראל ("פרזונו שהוא על דרך פרזות
תשב ירושלים מרוב אדם כו"), ובהדגשה
יתרה בשנה זו - שנת תשמח, "שמח תשמח
רעים האהובים", ושנת הקהל - קיבוץ גלויות
(תמורת המצב ש"פזרון לבין האומות") עד

וכל זה באופן של "לא עיכבן אפילו כהרף עין".

תש"ט | שישים שנה

ביום רביעי י"ד כסלו לאחר תפילת ערבית, הודה הרבי על ברכתיהם של אנ"ש לרגל היום. בפתח דבריו אמר: "יהי רצון שתקוים בכל המברכים ובני ביתם (ועל ידם - בכל משלחיהם) בין אלו שמינו אותם מפורשות לדבר בשמם, ובין אלו שזיכו אותם באופן של "זכין לאדם שלא בפניו" - הבטחת הקב"ה בתורתו ש"כל המברך מתברך", בברכתו של הקב"ה "שתוספתו מרובה על העיקר", וכמה פעמים ככה, ובלשון הכתוב "ואברכה מברכך".

מכאן, המשיך הרבי וביאר את מעלת הברכה ואת הקשר לשיעור החומש היומי ולשיעור הרמב"ם היומי, והצביע על השייכות המיוחדת של שניהם לחודש כסלו ולחג החנוכה. את השיחה חתם בברכת הגאולה.

בסיום דבריו, חילק הרבי לכל אחד מהנוכחים שני שטרות של דולר כשליחות מצווה לצדקה. יש לציין שבשיחה שנשא למחרת, במוצאי ט"ו כסלו, הזכיר הרבי בין הדברים גם את הנאמר בשיחה זו.

תש"נ | ס"א שנה

ביום שלישי י"ד כסלו לאחר תפילות מנחה ומעריב, אמר הרבי שיחה קצרה: "בעמדנו בט"ו בחודש שבו "קיימא סיהרא באשלמותא", ובבואנו מיום השלישי ש"הוכפל בו כי טוב",

שאמר הרבי הריי"צ בסעודת החתונה בשנת תרפ"ט.

השיחה שנאמרה בהתוועדות, והוגהה ע"י הרבי, מסתיימת בברכת הגאולה הקשורה לנישואין: "קהל גדול ישובו הנה", ו"שמחת עולם על ראשם", עד ל"שמח תשמח רעים האהובים" - נישואי הקב"ה ובנ"י באופן של "והיו לבשר אחד" . . ובמהרה בימינו ממש".

השבת כולה עברה במחיצתו של בעל השמחה - כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו - באווירה מרוממת של שמחת נישואין. בכל פעם שהרבי נכנס לבית הכנסת וביציאתו, ניגנו הקהל "שמח תשמח".

במוצש"ק לאחר תפילת ערבית המתינו לרבי ב"גן עדן התחתון" זקני וחשובי אנ"ש, בראשות הרבנים הגאונים חברי הבד"ץ, על מנת להעניק את ברכתם בשם כל החסידים בכל קצווי תבל.

הרה"ח ר' זלמן גורארי ע"ה בירך את הרבי בבריאות הגוף ומנוחת הנפש, וכן שירוה נחת מכל החסידים, וסיים, שכ"ק אדמו"ר יצליח בכל משאלות ליבו הטהור, עד ל"דידן נצח" הכללי בו יולכנו אדוננו מורנו ורבינו לקראת משיח צדקנו.

הרבי השיב בברכה קצרה ותוכנה:

"הקב"ה שהוא היודע מהו הטוב האמיתי, יתן זאת בשפע כולל כל הברכות שבאותיות התורה החל מאל"ף - "אהבת ישראל" וכלה באות תי"ו - שנת תורה, שנת תפילה, שנת תשובה ושנת תהילה. ברכות אלו במוצאי שבת קודש קשורות עם דוד מלכא משיחא, ושיתקיים הכתוב "ביקש יעקב לישב בשלוה"

הניגונים בהם ליוו את הרבי שליט"א בכניסתו ויציאתו לתפילות היו ניגוני חתונה. גם בתחילת ההתוועדות, לאחר הקידוש, לא שרו את הניגון הרגיל על פרקו של הרבי - "כרתי ברית", אלא את הניגון "מהרה ישמע", כאשר הרבי בעצמו מעודד את השירה בשני ידיו הק' לסירוגין.

לאחר מכן דיבר הרבי במעלת הימים י"ד וט"ו בכל חודש בהם "קיימא סיהרא באשלמותא". ובין הדברים אמר:

"הקביעות דיום הש"ק זה היא ביום י"ד כסלו - הקשור עם ענין הנישואין, ויש להוסיף שביום י"ד בחודש (בכל חודש) מתחיל כבר הענין ד"קיימא סיהרא באשלמותא" שביום ט"ו בחודש, שלימות הלבנה, ע"י קבלת

נחלק כעת שליחות מצוה לצדקה וכל המוסיף מוסיפין לו".

בכניסתו של הרבי לבית הכנסת וביציאתו ניגנו הקהל ניגוני חתונה.

לקראת היום הגיה הרבי את המאמר ד"ה "אשר ברא ששון ושמחה", שנאמר בהתוועדות י"ד כסלו תשל"ט (יובל החמישים לחתונה), ויצא לאור כ"קונטרס י"ד כסלו - תש"נ". המאמר מיוסד על מאמר שאמר הרבי הריי"צ בסעודת החתונה בשנת תרפ"ט.

תנש"א | ס"ב שנה

בש"פ וישלח י"ד כסלו הורגשה היטב אוירת יום הנישואין.

**"תומכי תמימים" בווארשא, המאמר הראשון
דרושי החתונה (נדפס בקונטרס דרושי
חתונה תרפ"ט)".**

ואכן, במאמר זה (מסעיף ז' ואילך) מבוארים
כמה ענינים ממאמר החתונה.

•

בהתוועדות השבת הקרובה, פ' וישלח
ט"ז כסלו, הזכיר הרבי כמה פעמים את
שייכות ענין הנישואין לימות המשיח דוקא,
והאריך במעלת הימים בהם "קיימא סיהרא
באשלמותא" בחודש כסלו דוקא. בין
הדברים אמר הרבי: **"ויש לקשר זה עם דרושי
חתונה שאמרם כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא
דורנו (שנדפסו מחדש ובתוספת ביאור כו')
- דרושים בתורת החסידות השייכים לחתונה
- שבזה מודגשת ביותר השייכות לחתונה
דכנסת ישראל עם הקב"ה לימות המשיח,
שאז יהי עיקר ושלמות הגילוי ד"תורה
חדשה מאתי תצא".**

ביום ראשון, טו"ב כסלו, חילק הרבי בידו הק'
את הקונטרס "דרושי חתונה תרפ"ט" לאלפי
אנשים נשים וטף.

נחתום בציפי' עזה, שבמהרה בימינו נזכה
לראות בקיום היעוד "מהרה ה' אלקינו ישמע
בערי יהודה ובחוצות ירושלים קול ששון
וקול שמחה קול חתן וקול כלה", תיכף ומיד
ממש!

**אור השמש בשלימות. ובה מודגש הקשר
והשייכות לענין הנישואין, ע"ד ובדוגמת
יחוד שמשא וסיהרא".**

כמו כן דיבר הרבי במעלת חודש כסלו, בו ה'
מתן תורה דפנימיות התורה.

במוצאי השבת יצא לאור "קונטרס י"ד כסלו
- תנש"א", ובו מאמר שהוגה ע"י הרבי - ד"ה
"מרגלא בפומי דרבא" תשל"ט, שנאמר
בהתוועדות ש"פ וישלח ח"י כסלו תש"מ.
המאמר מיוסד על מאמר שאמר הרבי הרי"צ
בזמן החתונה בשנת תרפ"ט, בסעודת השבע
ברכות בש"פ וישלח.

תשנ"ב | ס"ג שנה

בשנה זו, כבר בעש"ק פ' ויצא יצא לאור
קונטרס מיוחד לרגל שני ה'ימים-דפגרא'
הסמוכים בחודש כסלו - י' וי"ד, ונקרא בשם:
"קונטרס יו"ד-י"ד כסלו - תשנ"ב".

בפתח דבר לקונטרס נכתב: **"לקראת יו"ד
כסלו, יום הגאולה דאדמו"ר האמצעי, ויום
הבהיר י"ד כסלו, יום נישואי כ"ק אדמו"ר
שליט"א עם הרבנית הצדקנית מרת חי'
מושקא נ"ע זי"ע - הננו מוצאים לאור את
המאמר ד"ה פדה בשלום גו', שאמר כ"ק
אדמו"ר שליט"א בהתוועדות דש"פ ויצא, יו"ד
כסלו תשכ"ב, שכולל גם ביאור בהמאמר וכל
בנין לימודי ה' שאמר כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ
נ"ע ב"ש"פ ויצא, קריאת החתן שי' לתורה,
וביום ב' וישלח לילה של החתן-מאל בשיבת**

[illegible]

הקשורים לחתונת כ"ק אדמו"ר והרבנית הצדקנית

כ"כ אבל מתיגע על השכל בא על העומק יותר, לפי שהתורה היא חכ' פי' אלקות, דגם שכל הנגלה שבתורה הוא אלקות. ובשביל זה הוא מה שבאים בגלות. הגלות הוא בישראל בכלל ולומדי תורה בפרט ואתם תמימים בפרט (יש בזה אריכות דברים נאר ניט דא איז דער ארט פון דעם און ניט יעצט איז דער זמן דערפון, ועיקר קיום התורה הוא במי שממית עצמו עלי', תדעו תמימים שעליכם לבטל עצמכם מכל וכל און אויף דעם גייט איהר, תלמדו תורה ביגיעה, גם בנגלה, וכן תלמדו חסידות ולא שתשאר רק ההשכלה לבדה רק תבוא לידי פועל, הפי' במדות טובות ואז הנני מברך אתכם, איהר זאלט גיהאלפען וערען בכל הענינים הנצרכים לכם ותאריכו ימים ושנים כו'. אחרי הפסקה דא"ח אשר ברא ששון [קונ' ב'] ונמשך עד חצות לילה. נט"י לסעודה. באמצע הסעודה ציוה כק"ש לא' התמימים לחלק משמו תשורה לכאו"א מהנאספים פוטו ממכ' גכת"ק אדה"ז בצירוף מכ' מכק"ש. ניגונים בכלי זמר. גמר הסעודה אחר שעה ו' בקר.

ביום ד' שעה ו' ערב סעודת ז' ברכות באולם זה. בסעודה זו נוכחים הרבה מאדמו"רי פולין ושלחן מיוחד עבורם ובראש השלחן כק"ש הרה"ח ר"א ש"ס והחתן. באמצע הסעודה ציוה כק"ש לגנן הניגון דד' בבית במתינות וגם כק"ש והרביים שוררו. אחר ברהמ"ז ריקוד כק"ש עם הרביים והרבנים. אחרי שעה קלה המאמר כל הנהנה [קונ' ב'].

למחר שעה העשירית בקר נסע כק"ש עם כב"ב שי' לביתו ריגא.

תלמידי הקבוץ עשו עיגול גדול וכק"ש רקד עם המקורבים והתמימים יחיו. אח"כ הכריז יו"ר ועד הישיבה רש"פ זאלמאנאו בשם כל התמימים משגיחים מנהלים של הישיבה מז"ט מז"ט לכק"ש לכל המחותרים וכו'.

למחרתו י"ד כסלו שעה ה' ערב התחלת קבלת פנים במעון הישיבה. בראש השלחן - ע"פ ציווי כק"ש ולמרות בקשת החתן - החתן, מימינו כק"ש ובשטריימעל, משמאלו הרה"ח הר"א ש"ס. אחרי שעה קלה פתח כק"ש: ידוע ומפורסם אז בעת כו' ואמר המאמר לכה דודי [כ"ז בקונ' ב']. אחרי דא"ח הלך כק"ש עם החתן לחדר מיוחד שהו שם שעה קלה. משם ל"באדעקענס" ומשם להחופה בחצר הישיבה תחת כיפת השמים. בעת ההליכה להחופה ציוה כק"ש לגנן ניגון אדה"ז דד' בבית וגם כק"ש בעצמו שר. סידור קידושין וכל הז' ברכות - כק"ש. אחרי החופה - כק"ש חו"כ וכל המחותרים סרו למעון הישיבה לנוח מעט. וכל הקרואים לאולם גדול - במק"א - ששם הוכנה הסעודה, כרצון כק"ש שרק חלק הרוחני יהי' במעון הישיבה.

כעבור שעה ויותר באו גם כק"ש חו"כ וכו' לשם. משקה ומזונות. כק"ש הלך סביב השולחנות ויחלק משקה לכאו"א בברכה. בגשתו למקום עמידת תלמידי הישיבה ציוה להמשגיח ר"א שימחאוויץ לחלק משקה לכ"א מהתלמידים ויאמר: תמימים אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו עלי', קיום התורה בא ע"י היגיעה דוקא. לימוד התורה בכלל הוא ע"י היגיעה דמי שמתגע בא על עומק הדבר, דגם מי שיש לו שכל טוב שכל דק ובהשקפה ראשונה לוקח הענין בטוב, מ"מ מי שאין שכלו טוב

הגהות כ"ק אדמו"ר על ה'פתח דבר' ועל המאמר ד"ה לכה דודי תשי"ד, יצא לאור לקראת יובל שנים ליום הנישואין - י"ד כסלו ה'תשל"ט

ב"ה.

בקשר לשנת החמישים מחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א (תרפ"ט - חשל"ט) - מדפיסים אנו בזה ^{א"ח}ד"ה לכה דודי אשר לכ"ק אדמו"ר שליט"א. מאמר זה נאמר בש"פ תצא, י"ג אלול¹, ה'תשי"ד², ~~מיוסד~~ ^{וכנראה הול} (ביאור) על ד"ה לכה דודי, תרפ"ט³ שנאמר ע"י כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע בעת קבלת הפנים של חתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.

כ"ק אדמו"ר שליט"א הואיל להגי' המאמר כעת, וניתוספו בו הערות ומראי מקומות הבאות בשולי הגליון.

מערכת "אוצר החסידים"

י"ז כסלו, ה'תשל"ט, ברוקלין, נ.י.

- (1) יום חתונת כ"ק אדמו"ר (מהוריי"צ) נ"ע בשנת הרנ"ז.
- (2) שנת העשרים וחמש לחתונת כ"ק אדמו"ר שליט"א.
- (3) נדפס בקונטרס דרושי חתונה (ברוקלין, תשל"ט). וראה מה שאמר טרם שפתח דרוש זה (שם ע' מה).

ג) ומשל הבי הוא מבן יניק וקטן שאביו רוצה להשתעשע עמו פא"ז והרי התינוק הוא קטן, צריך האב להשפיל את ידיו כו' להרים בנו הקטן בכדי שיוכל להשתעשע עמו בקירוב פא"פ. דהגבהת התינוק הוא רק ענין חיצוני, והוא רק הקדמה להקירוב פנימי שלאח"ז (השעשועים כו'). והנה מקור משל זה הוא בארית לההימ"י, ושם ישנה הוספה (שלא נעתקה בהמאמר"י), שהקטן משתעשע בזקן שלו (של האב). וי"ל שבוה מרומז, שהמשכת המקיף (שקודם ההשפעה פנימית) היא למעלה מהשתלשלות, דזקן הוא י"ג תיקוני דיקנא, י"ג מדה"ר שלמעלה מהשתלשלות. אלא מ"מ יש להם איזו שייכות להשתלשלות, כמשיג"י זכור רחמיך גר' כי מעולם המה [שלכן נק' בשם, מדות' מלשון מדידה"י]. גם ידוע בענין השערות שהוא הארה בלבד. אמנם ע"י ההשפעה פנימית שלאח"ז (אף שהיא למטה מבחי' מקיף) נמשך העצם שלמעלה מהמקיף (ע"ד הנ"ל סעיף א' במעלת יחוד זרין (שהוא יחוד פנימי)

על יחוד א"א
פנימיות א"א ר"ל ע"י ד"ר

כ"י י"א ד"ר א"א
ד"ר

ד) ועד"ז הוא בעבודה (כמו שמבאר בהמאמר), שהתחלת עבודת האדם בכל יום היא עבודת התפלה, כמשיג"י חדלו לכם מן האדם אשר נשמה באפו כי במה נחשב הוא, אל הקרי במה, אלא במה, דקודם התפלה נחשב האדם כמו במה. ותפלה הוא לשון התחברות, שע"י התפלה מחקש האדם באלקות. וסדר התפלה הוא, שמקודם צ"ל הקירוב כללי (המשכה חיצונית) [כמו שמבאר ענינו בהמאמר], ואח"כ נעשה הקירוב פנימי, שהאדם מחקש לאלקות באופן כזה שממשיך אלקות בכל עניניו הגשמיים.

כ"י י"א ד"ר א"א
ד"ר

לזכות

הרה"ח הרה"ת הרב שמואל וזוגתו רבקה שיחיו

ישעיהו

שלוחי הרבי בוונקובר קנדה

.

שיזכו לרוב נחת חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציהם

והצלחה רבה בשליחות הק'

מתוך בריאות הנכונה ומתוך הרחבה

והכל בטוב הנראה והנגלה

ויזכו לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש!

מוקדש לחיזוק ההתקשרות באילנא דחיי

כ"ק אדמו"ר

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

.

לזכות

הרה"ח הרה"ת

הרב יצחק משען ומשפחתו שיחיו

שלוחי הרבי בברזיל

.

שיזכו לרוב נחת חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציהם

והצלחה רבה בשליחות הק'

מתוך בריאות הנכונה ומתוך הרחבה

והכל בטוב הנראה והנגלה

ויזכו לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש!

נדפס לעילוי נשמת

הרה"ג ר' אברהם יצחק ע"ה

ב"ר נתן ז"ל

שלוסברג

נלב"ע ט"ו שבט ה'תשע"ה

ת.נ.צ.ב.ה.

•

ולזכות תבלחט"א זוגתו

מרת רחל נעמי שתחי'

בת אלטע דבורה

•

ולזכות בנם הנגיד הרה"ח

ר' אליהו שי' בן רחל נעמי

וזוגתו מרת יונה נחמה שתחי' בת מטיל לאה

שיזכו לרוב נחת חסידי אמיתי מכל יוצאי חלציהם

מתוך בריאות הנכונה ומתוך הרחבה והכל בטוב הנראה והנגלה

ויזכו לקבל פני משיח צדקנו מיד ממש!